

บทที่ 8

อิทธิพลตะวันตกในวรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว

วรรณกรรมที่เป็นร้อยแก้วนี้จำแนกประเภทได้เป็น 2 ชนิดคือ สารคดี และบันเทิงคดี ทั้งสองประเภทมีจุดมุ่งหมายในการแต่งที่แตกต่างกัน

1. สารคดี (non-Fiction) คือเรื่องที่มีเนื้อหาสาระอันจะให้ความรู้และความคิด บางเรื่องก็ให้ความบันเทิงด้วย การเขียนร้อยแก้วประเภทสารคดีมีมาแล้วแต่โบราณ ได้แก่ ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ พงศาวดาร ดำนาน ประวัติศาสตร์ ฯลฯ แต่เมื่อรับอิทธิพลวรรณคดีตะวันตกมาแล้ว ร้อยแก้วประเภทสารคดีของไทยได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น มีสารคดีประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ตำราวิชาการ สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติและอัตตชีวประวัติ บทความประเภทต่าง ๆ เช่น บทความวิชาการ บทความบริหาร บทความวิจารณ์ ฯลฯ บทความเหล่านี้เป็นรูปแบบการเขียนอย่างใหม่ที่เกิดขึ้นพร้อมกับกิจการสื่อสารมวลชน คือหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ นอกจากนี้สารคดียังรวมถึงหนังสืออ้างอิง เช่นสารานุกรม พจนานุกรม นามานุกรม ฉะนั้นอิทธิพลตะวันตกในงานเขียนประเภทสารคดีของไทยที่เห็นได้ชัดคือ การสร้างรูปแบบการเขียนอย่างใหม่เพิ่มขึ้น

อิทธิพลตะวันตกในวรรณคดีไทยอีกประการหนึ่งคือ การสร้างโลกทัศน์อย่างใหม่ในวรรณคดี นักเขียนไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับสังคมและการเมืองไว้ในบทความที่พิมพ์เผยแพร่ในระยะเวลาสั้น เช่น เทียนวรรณ หรือ ต.ว.ส. วรรณภา ออกหนังสือพิมพ์ตุลวิภาคพจนกิจและศิริพจนภาค และได้เขียนบทความและร้อยกรองหลายบทความแสดงความคิดเห็นในเรื่องการปกครอง การเลิกทาส การเลิกอากรบ่อนการพนัน เสนอให้มีรัฐสภาเพื่อประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการปกครอง และยกเลิกค่านิยมผิด ๆ เช่น การมีภรรยาหลายคน การรับสินบน การกดขี่ข่มเหงกันเอง การยกย่องอาชีพรับราชการและคฤหาสน์ค้าขาย เป็นต้น ในสมัยรัชกาลที่ 6 การเสนอบทความแสดงทัศนะต่อบ้านเมืองกระทำได้อย่างกว้างขวางและมีเสรีภาพเพิ่มขึ้นกว่าเดิม เพราะเหตุว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนเรื่องประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ และทรงกระทำเป็นตัวอย่างโดยทรงพระราชนิพนธ์บทความแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองเป็นจำนวนมาก

2. บันเทิงคดี (Fiction) หรือเรื่องสมมติ หมายถึงเรื่องที่เกิดแต่งขึ้น โดยผู้แต่งเจตนาให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นประการแรก ความรู้เป็นสิ่งสำคัญรองลงมา วรรณกรรมประเภทนี้แต่เดิมเรียกว่าเรื่องอ่านเล่น หรือหนังสือประโลมโลก

บันเทิงคดีแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

1. เรื่องสั้น
2. นวนิยาย

เรื่องสั้น

ตอนปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีปัจจัยหลายประการที่มีผลทำให้วรรณกรรมไทยเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ มีผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากทวีปยุโรปได้นำเอาอารยธรรมตะวันตกในด้านต่าง ๆ ตลอดจนแบบแผนการประพันธ์ในแนวใหม่ ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร เข้ามาเผยแพร่ ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาภายในประเทศได้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาก ทำให้มีผู้อ่านและเขียนหนังสืออย่างกว้างขวาง สิ่งเหล่านี้ทำให้การประพันธ์เจริญและเปลี่ยนแนวโน้มในเรื่องร้อยกรองเป็นร้อยแก้ว และเปลี่ยนความนิยมจากนิทานอิงพงศาวดารจีนและเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่นิยมกันมากตอนต้นรัชกาลที่ 5 มาเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วแบบตะวันตก คือ นวนิยายและเรื่องสั้น โดยเริ่มมีการแปลเรื่องจากภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส ในระยะแรกเป็นประเภทเรื่องสั้น (Short Story) ต่อมาจึงมีนวนิยายแปล ในที่สุดมีผู้คิดแต่งเรื่องสั้นและนวนิยายไทยตามอย่างบ้าง ในระยะแรกเป็นที่นิยมอ่านในเฉพาะหมู่ผู้ที่มีการศึกษาดีและในวงสังคมชั้นสูง ชาวบ้านยังนิยมอ่านกลอนอยู่วารสารและหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในสมัยรัชกาลที่ 6 (เช่น ดร.โณวาท, วชิรญาณวิเศษ, วชิรญาณ, ลัทธิวิทยา, ถลกรวิทยา และทวีปัญญา) มีส่วนช่วยในการแพร่หลายขยายตัวของการประพันธ์แบบใหม่นี้มาก นักปราชญ์รุ่นแรกที่แต่งแปลบันเทิงคดีร้อยแก้ว ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ เช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี, พระยาสุรินทราชา, กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นต้น

เนื่องจากเรื่องสั้นเป็นแบบแผนการประพันธ์อย่างใหม่ที่เข้ามาเผยแพร่ก่อนเรื่องยาวจึงจะกล่าวถึงลักษณะของบันเทิงคดีในรูปนี้ก่อน

เรื่องสั้น (Short Story) ตามปกติหมายถึงเรื่องเล่าสั้น ๆ ในสมัยโบราณได้แก่ นิทาน นิยาย ต่อมาได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ เรื่องสั้นนี้เป็นรูปแบบของนวนิยายในยุคต้น ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงและวางหลักการเป็นอีกลักษณะหนึ่ง เรื่องสั้นสมัยใหม่ ซึ่งเริ่มขึ้นโดย Edgar Allan Poe นักเขียนเรื่องสั้นชั้นนำชาวอเมริกันผู้ที่ได้อธิบายลักษณะของเรื่องสั้นสมัยใหม่ว่า "เรื่องสั้นคือเรื่องเล่าซึ่งทุกส่วนของเรื่องมีความสำคัญเท่ากันหมด จะขาดตอนใดตอนหนึ่งไปไม่ได้เลย นอกจากนี้ อารมณ์ในเรื่อง ตัวละคร โครงเรื่อง และฉาก ต้องกลมกลืนกันเป็นอย่างดีด้วย" ความยาวของเรื่องสั้นกำหนดไว้ว่ามีขนาดตั้งแต่ 1,000 - 10,000 คำ หรืออ่านจบรวดเดียวในเวลา 5-40 นาที

วิวัฒนาการของเรื่องสั้นไทย

วรรณกรรมประเภทเรื่องอ่านเล่นร้อยแก้วของไทยมีมาแต่โบราณกาล คือ นิทาน นิยาย ซึ่งโดยมากเป็นนิทานพื้นบ้าน (Folktales) ซึ่งระยะแรกจะมีขนาดสั้นและมีโครงเรื่องง่าย ๆ ต่อมามีความยาวเพิ่มขึ้นและโครงเรื่องซับซ้อนขึ้นตามลำดับ จนเข้าแบบแผนของเรื่องสั้นแบบตะวันตกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลักษณะของเรื่องสั้นที่เปลี่ยนไปจากนิทานนิยายของเดิมมีดังนี้

ก. ทำนองแต่ง เปลี่ยนแปลงจากทำนองแต่งเรื่องประโลมโลกซึ่งใช้วิธีพรรณนาโวหารซึ่งมีลักษณะไม่สมจริงเป็นทำนองแต่งซึ่งบรรยายสิ่งต่าง ๆ ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงในส่วนที่เกี่ยวกับตัวละคร ฉาก และบทเจรจา

ข. วิธีเสนอเรื่อง นิทานและนิยายซึ่งต่างกันแต่เดิมมาใช้วิธีที่ผู้ประพันธ์บรรยายเรื่องแต่ผู้เดียวโดยตลอด แต่เรื่องอ่านเล่นยุคใหม่มีผู้ประพันธ์เล่าเรื่องหลังจากบรรยายเหตุการณ์บางตอนและแทรกบทเจรจาของตัวละครสลับกัน วิธีการเสนอเรื่องเช่นนี้เพิ่มความสนุกสนานและชวนอ่านยิ่งขึ้น

ค. การผูกเรื่อง เรื่องอ่านเล่นยุคใหม่มีลักษณะชวนให้ติดตามยิ่งกว่านิทานกล่าวคือมีเงื่อนไขชวนให้ผู้อ่านสงสัยว่าเรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร ส่วนในนิทานนั้นผู้อ่านจะสามารถเดาเหตุการณ์ในเรื่องได้ตลอดจากการอ่านแต่เพียงบางตอนเพราะมีโครงเรื่องง่ายและมักซ้ำ ๆ กัน อย่างไรก็ดี เรื่องอ่านเล่นยุคใหม่แม้ว่าจะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น แต่ก็ดำเนินไปตามลำดับไม่ยกย่อน

ง. แนวคิด ตัวละครและเนื้อเรื่องในเรื่องอ่านเล่นยุคใหม่เป็นสื่อแสดงทัศนะหรือแนวความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ประพันธ์มิใช่เพื่อสั่งสอนหรือแสดงคติธรรมเพียงอย่างเดียว เช่นในนิทานแนวความคิดของผู้ประพันธ์มักสะท้อนค่านิยมของสังคมและความเป็นไปของยุคสมัยนั้น ๆ ด้วย

ลักษณะแบบเรื่องสั้นตะวันตกนี้มีวิวัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไป เรื่องสั้นที่ลงพิมพ์ในวารสารสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีทั้งลักษณะอย่างนิทานและอย่างเรื่องสั้น เรื่องสั้นยุคแรกเช่นที่ลงพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณและวชิรญาณวิเศษ ส่วนใหญ่จะดูเหมือนความเรียงร้อยแก้วธรรมดาหรืออย่างนิทาน กล่าวคือ ไม่ว่าจะ เป็นบทสนทนาหรือบทพรรณนาก็จะอยู่ในลักษณะเดียวกันคือไม่มีเครื่องหมายคำพูดเพื่อแยกบทสนทนาออกจากบทพรรณนา ตอนขึ้นต้นมักจะมีอารัมภกถาว่าเหตุใดจึงเล่าเรื่องนั้น ๆ เมื่อจบเรื่องก็มักมีคำประพันธ์ร้อยกรอง โดยมากเป็นโคลงสี่สุภาพ ยาวตั้งแต่ 1-4 บท พรรณนาความเป็นคติสอนใจปิดท้ายเรื่อง เนื้อหาของเรื่องสั้นยุคแรกก็มักจะเป็นการนำเอาสุภาษิตหรือคำพังเพยมาขยายเรื่อง เรื่องสั้นเด่น ๆ ในยุคแรกนี้ ได้แก่ เรื่องสนุกนี้กนี้

¹สรุปผลจากการวิจัยของ นางสุพรรณิ วราทร. ประวัตินิยายไทยตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ ระยะเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๖ หน้า ๗๗-๘.

พระนิพนธ์ กรมหลวงพิชิตปรีชากร อีล้อยป้อยแอ ตามอดสอดตาเห็น ยังไงอินถึงได้เป็นอิสาว
ทินทีก พระนิพนธ์ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ปลาดผู้ยู่ยู่ นิทานเรื่องโง่ง ชีข้างจับตักแตน
พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นต้น เรื่องสั้นเหล่านี้ลงพิมพ์ในหนังสือวรรณคดี
ของหอสมุดวชิรญาณ ปัจจุบันได้รวมพิมพ์แล้ว 4 เล่ม ให้ชื่อว่า นิทานวชิรญาณ เรื่องสั้นมีการ
พัฒนารูปแบบการเขียนและเนื้อหาไปเรื่อย ๆ ลักษณะที่เห็นได้ชัด เช่น ความยาวเพิ่มขึ้น มีสำนวน
ภาษากระชับรัดกุมทันสมัย มีเจราจาเพิ่มมากขึ้น ให้อารยะเยือกเกี่ยวกับตัวละครชัดเจน มีกลวิธีเล่า
เรื่องที่ทำให้ผู้อ่านใกล้ชิดกับเหตุการณ์ มีกลวิธีการดำเนินเรื่องที่เร้าความสนใจติดตาม มีการขมวด
ปมให้น่าตื่นเต้นจนผู้อ่านไม่อาจเดาตอนจบได้ เนื้อเรื่องอาจจะแต่งขึ้นเอง หรือแปล หรือดัดแปลง
มาจากของต่างประเทศ น่าสังเกตได้ว่าในระยะหนึ่งมีความนิยมในเรื่องสั้นเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน
มาก อาจจะเป็นเพราะผู้แต่งหรือผู้แปลในระยะแรกเป็นนักเรียนวิชากฎหมายจากต่างประเทศ
เรื่องสั้นในสมัยรัชกาลที่ 5-6-7 ได้ลงพิมพ์ในหนังสือลัทธิวิทยา ฤทธิวิทยา ทวีปัญญา ฯลฯ เป็น
ประจำ ตัวอย่างของเรื่องสั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้แก่

เรื่องสนุกนักนี้

วันหนึ่งมีพระสงฆ์ 4 รูป นั่งสนทนากันอยู่ที่คันทันโศกหน้าพระอุโบสถวัดบวรนิเวศก่อน
เวลาพระลงโบสถ์ พอเด็กมาบอกกับพระองค์หนึ่งว่า คุณแม่อินกลับมาแล้ว พระองค์นั้นตอบว่า
เออ แล้วเด็กก็ไป พระองค์หนึ่งจึงถามว่า คุณสมบุญจะสึกเมื่อไร กำหนดแล้วหรือยังพระสมบุญ
จึงตอบว่า ยังไม่แน่คอยโยมอินอยู่ พรุ่งนี้จึงจะไปปรึกษาแกดูจึงจะตกลงได้ ก็คุณละ จะออกวัน
สิบสองค่ำนี้แน่หรือ สึกแล้วจะไปเข้าที่ไหน ทำอะไรบอกกันบ้างสินะ ผมเองนี่ยังถึงที่สุด ไม่
รู้ว่าจะทำอะไรเข้าที่ไหน พระทศพรจึงว่า คุณเข้มนะ แกมันไปไหนไม่ได้พันศาลาลูกขุนไปได้
หรือก ด้วยแกมันคร่ำเสียทางนั้นแล้ว ผิดนักก็ออกหัวเมืองเท่านั้นแหละ แน่ แน่ ถ้าเป็นบุตร
หรือปลัดขึ้นละอย่าลืมผมนะ ไปติดไปต้อยเข้าหละอย่าเรียกค่าเชิงประกันให้มันเหลือเกินไปละ
อ้ายตำราเลือกประกันของคุณหละผมคร่ำมันัก

พระเข้มจึงตอบว่า คุณก็เหมือนกันและ ไปไหนไม่พ้นหละ อีก 6 วันก็จะแต่งตัวแห่เสด็จ
ฟ้อไปเหมือนเมื่อวานขึ้นนี่อีก ผมต้องขอสัญญาผมนะ เมื่อถูกตีไถฐีกาเข้าบ้างและเป็นที่พักบ้าง
นะขอรับ คุณหลงอย่างไรอ้อมไปทีเดียว กริมใจที่ได้เปรียบเพื่อน มะรินนี่ก็ ฮี ฮี อยานะขอรับ
เขาว่าถ้าใจยังไม่ขาดละ ยังเป็นปรีชีกได้นะขอรับ คุณพระครูท่านว่าอย่างนั้นจริง ๆ นะ พระทศพร
จึงว่าอย่าไปล้อท่านเลย ท่านกริมเพราะท่านไม่เหมือนกับเรา ๆ นี่สึกออกไปแล้วยังต้องหา ท่านสึก
ออกไปนอนกิน มันผิดกันจริง ๆ คุณเลี้ยงเพื่อนไว้ใช้ ถึงมันยากมันจนก็ยังเป็นคน ถึงไม่มีทรัพย์
ก็ยังมึ่น้ำใจ ไม่มีบุญอำนาจก็ยังสามารภจะพ้นไม้ได้ จริง ๆ นะขอรับ พระหลงจึงว่า พุคอะไรยัง
นั้น ผมนะเหลาติดหลอก ว่าแต่คุณอีกจะลืมกัน ทำไมกับผมคนค้าขายมันก็ได้แต่พอดี มีแต่ผม

จะฟังคุณเป็นตัวอย่างความสารถี เอาหรือเรามาสบตกันเสียต่อพระก็เอา ยิ่งไงท่านเข็ม คุณ
สมบุญว่ายังโงะ ฮะ เอาแหลละ สบตไม่สบตมันก็เหมือนกัน คนมีใจซื่อถือสัตย์ด้วยกัน รักกัน
แล้วมันไม่ต้องสบตดอก (นี่เป็นคำพระสมบุญตอบและพูดต่อไปว่า) ที่จริงการที่รักกัน ชอบกัน
ช่วยกันนี้เป็นประโยชน์มาก เหมือนด้ายเกลียวเหนียวกว่าด้ายเส้น เราก็รู้จักเห็นใจกันทั้งนั้น ถ้าสัก
หาออกไปภายนอกมีทุกข์สุขอย่างไรพอช่วยกันได้ต้องช่วยกันทั้ง 4 คน เรานี้หละ นะขอรับ ดี ดี
เอา เอา พร้อมกันว่า พอถึงเวลาลงโบสถ์ก็พากันเข้าไปสวดมนต์ในพระอุโบสถ

คำพูดที่ได้เล่ามาข้างต้นนี้ ผู้อ่านคงจะเข้าใจได้ว่า พระสงฆ์ทั้ง 4 รูปนี้จะสักพรรษาเดียว
กันพร้อมกัน และคงเข้าใจได้ว่าพระภริย์เป็นคนอยู่ในกรมพระตำรวจ พระเข็มเป็นเสมียนความ
พระหลงเป็นบุตรจีน แต่พระสมบุญนั้นได้ความว่าอาศัยแม่อิน แต่ไม่รู้ว่าเป็นคนอะไรอย่างไร
เพราะฉะนั้นจึงต้องอธิบายหน่อยหนึ่ง พระสมบุญนี้เป็นบุตรคนมีตระกูลสูงแต่ตกยาก ด้วยติด
มากับมารดา ซึ่งต้องออกมาจากตระกูล แต่พระสมบุญยังเล็ก ๆ อยู่ มาบวชเณรอยู่วัด มารดาตาย
ไปก็เป็นคนสิ้นญาติที่อุปถัมภ์ แต่ญาติฝ่ายบิดานั้นไม่รู้จัก หรือเขาทำไม่รู้จัก

แม่อินเป็นหญิงหม้ายมั่งมีมาก เป็นอุบาสิกาอยู่ในวัด มีความรักความประพฤติและสติ
ปัญญาของพระสมบุญ จึงรับอุปฐากจนได้อุปสมบท แม่อินมีบุตรสาวคนหนึ่งชื่อแม่จัน อายุได้
16 ปี หมายใจว่าจะให้แก่พระสมบุญ ๆ ยังไม่รู้ตัว แม่อินจึงคิดอ่านในการที่พระสมบุญจะสักและ
จะรับไปไว้ที่บ้าน ความเป็นดังนี้

ส่วนพระสมบุญได้รู้สึกตัวแต่เขารักเหมือนลูกเหมือนเต้า ใจก็ยังโงะไม่รู้ว่าจะคิดอย่างไร
อยากจะเป็นคนดีคนวิเศษ มียศ มีทรัพย์ มีชื่อที่สุดก็เพียงเสมอหน้าพี่น้องที่ชั้นเดียวกัน แต่ทำ
อย่างไรถึงจะได้อย่างนั้น นั่นแหละเป็นความยากที่หนักที่ติด ตัวก็ตัวคนเดียว ทุนรอนและที่สนับสนุน
นั้นก็ไม่มี แม่อินก็เป็นแต่ช่วยด้วยความกรุณา ซึ่งจะเป็นเหยื่อแก่ความโกรธจะทำลายได้ ไม่มีหลัก
ฐานอันใดและแม่อินก็เป็นแต่มีทรัพย์ มีทรัพย์อย่างเดียวไม่มีอื่น ถึงเขาจะรักอย่างไรก็ใครเล่าเป็น
อย่างพระสมบุญจะมุ่งหมายว่าเขาจะทุ่มเทให้สักเพียงใด เพราะอย่างนี้จึงไม่อยากจะสักด้วยเห็น
แน่แนแก่ใจว่า ผ้ากาสาวพัสตรเป็นที่พึ่งของคนยาก ถึงไม่ทำให้ดีก็ไม่ทำให้ฉิบหาย ไม่ดินไม่ขวน
ขวยแล้วไม่มีความทุกข์ เป็นที่พักที่พึ่งตัวของผู้นั้นจะตั้งตัวตั้งนี้ แต่แม่อินก็มาพูดจาชักชวนอยาก
จะให้สักก็ไม่อาจขัด ประการหนึ่งพวกพี่น้องเพื่อนฝูงเขาก็จะสักไปหมดพร้อมกัน นั่นและ ความ
ติดตาม ๆ กันมันก็แรงกล้าพาให้สักกับเขาบ้างตามนิสัยคนหนุ่ม ๆ ครั้นไปพูดกันเมื่อหัวค่ำ กลับ
มานอนนิ่ง ๆ ก็รำคาญ ด้วยไม่รู้ว่าจะสักออกไปทำไม ใคร ๆ เขามีที่หมายและทางเดิน แต่ตัวคน
เดียวเล่าไม่มีที่มุ่งหมายแห่งใด ช่องทางที่จะทำนั้นก็มืดมไป แต่ทำอย่างไรถึงจะดี ๆ ยิ่งกว่าทาง
อื่น ๆ นั่นแหละเป็นเรื่องรำคาญใจอย่างยิ่งด้วยเป็นสิ่งจะได้จะเสียโดยเร็วอยู่แล้ว ก็นอนตรองอยู่

พระเข็มมาหา พระสมบุญก็ยกเอาปั้นน้ำชาหามากพลูมาตั้งแล้วก็ชวนพูดด้วยความร้อใจ
ว่า คุณ ๆ ผมบัดนี้มีทุกข์หนัก ด้วยเรื่องราวของผมเป็นอย่างไรคุณก็รู้อยู่แล้ว เดียวนี้ผมจะสักออก

ไป คนอย่างผมนี้จะทำอะไรจึงจะดีเป็นที่ตั้งตัวสืบไป พระเขมจึงว่า ฮา คุณถามความที่ง่าย
ใคร ๆ ก็ตอบได้ทุกคน แต่เป็นข้อความที่คุณจะฟังเอาเป็นแน่ไม่ได้สักคน คุณถามไปร้อยคนก็ร้อย
อย่าง ผมจะรู้ที่ตกเดือนอย่างไร ถ้าจะตอบให้เป็นประโยชน์จริง ๆ แก่คุณ ๆ ก็จะเหมือนกับไม่
ตอบอีกนะแหละ เอาเถอะขอรับ เอาเถอะขอรับ พระสมบุญเดือนและพูดต่อไป ผมไม่ว่าคำเดียว
ถ้าถูกถ้าดีจริงแล้ว ก็ดีเสียว่าคุณตอบผมสักสามวันอีก

พระเขมยิ้มแล้วตอบว่า ถ้าคุณเห็นดังนั้นและผมก็บอกคำเดียวว่า ตามแต่ใจคุณเท่านั้นขอ
รับ ฮา พระสมบุญคราว ก็สั้นก็แท้จริงและกว้างจริงด้วย ผมอยากจะให้แคบเข้าอีกสักน้อยขออีก
ทีเถอะขอรับ

พระเขมจึงว่า ถ้าอย่างนั้นผมจะกลับความพูดใหม่ว่า วิชาใด ๆ ย่อมเป็นข้อดีแท้หลายอย่าง
แต่ความรักของผู้เรียนและผู้ใช้เป็นสำคัญ ถ้ารักจริงเรียนจริงใช้จริงก็เป็นประโยชน์จริงตามคำ
โบราณว่า

“ความรู้ ๆ ให้จริงถึงสิ่งเดียว

แต่ให้เขี้ยวขานุกเกิดคงเกิดผล”

ความนี้เป็นความ จริงแท้ ถ้าคุณปรารถนาดีคงได้ดี ผมเห็นอย่างนี้แหละ แต่เรายังเด็กอยู่ด้วย
กัน สอนกันยังไม่ได้ เพียรไปด้วยกันก็คงจะได้เห็นหน้ากันต่อไป พระสมบุญว่า เอาเป็นใช้ได้
ตามคุณว่า แต่ตัวคุณเองจะรักวิชาสิ่งใด จะเดินทางไหนล่ะขอรับ พระเขมตอบฮ้าว คำถาม
ของคุณเป็นอย่างอื่นไปละ เดิมคุณถามถึงตัวคุณ เดียวนี้ถามถึงตัวผมความผัดกันมาก คุณกับผม
คนละคนกัน ผลก็คนละอย่าง ส่วนผมนะเห็นง่าย คือผมเดินทางเรียนกฎหมายอยู่ คุณก็รู้แล้วผม
ไม่เห็นวิชาใดจะดีกว่าและผมรักสุดใจจึงจับเรียน เวลานั้นพอพระทรัพย์กับพระเหล็งมาถึงเข้า
พร้อมกัน เห็นพระเขมพูดจาทำทางประหลาดจึงถามว่า พูดอะไรกัน พระเขมก็เล่าให้ฟัง พระ
ทรัพย์ก็ขัดคอขึ้นว่า อ้ายวิชากฎหมายนะสำหรับกับคนเอาเป็นเขมอยู่อย่างคุณเขมเขมนั่นนะ บ๊ะ
แขนอย่างนี้ เอามือทูปพื้นตั้งกระเทือนไปทั้งกฏ ฮะ แขนอย่างนี้ไปเรียนกฎหมายละไม่มีใครไป
ทำผละ เรียนอะไรไม่เรียนเรียนหลอกเขากิน¹

เรื่องสนุกนี้ก็นี่เชื่อกันว่าเป็นเรื่องสั้นเรื่องแรกของไทย แต่บางท่านเชื่อว่าผู้แต่งน่าจะตั้งใจ
แต่งให้ยาวกว่านี้หรือแต่งเป็นนวนิยาย เพราะเนื้อความยังไม่สมบูรณ์ พอดีกับมีเหตุเกิดขึ้นเสีย
ก่อนจึงระงับการแต่งเรื่องนี้ต่อไป ผู้แต่งเรื่องนี่คือ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ทรงนิพนธ์ไว้เมื่อ
พ.ศ. 2429 ลงในหนังสือวิธานวิเศษ ในฐานะทรงเป็นกรรมการหอสมุดด้วยพระองค์หนึ่ง
มีหน้าที่ต้องหาเรื่องไปลงพิมพ์ จึงทรงนิพนธ์เรื่องสนุกนี้ขึ้นโดยเลียนสำนวนหนังสืออ่านเล่น
อังกฤษที่ทรงคุ้นเคย

¹ กรมหลวงพิชิตปรีชากร, “เรื่องสนุกนี้” ประชุมพระนิพนธ์, (พระนคร : ไสภณพิพรรฒนาการ, 2472), หน้า 140-4
(พระองค์เจ้าหญิงอภาพรณนิ พระชายาสมเด็จพระสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์ ทรงพิมพ์ในงานทำบุญ.

เนื้อเรื่องของสนุกนิกรนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระสงฆ์หนุ่ม ๆ 4 รูป สนทนากันเรื่องการทำงาน หลังจากลาสิกขาบทไปแล้ว รูปหนึ่งตั้งใจจะรับราชการตำรวจ รูปหนึ่งจะเป็นทนายความ รูปหนึ่งว่าจะทำการค้า ส่วนอีกรูปหนึ่งคงจะแต่งงาน ผู้นิพนธ์สร้างฉากขึ้นมาจากสถานที่จริง ๆ คือวัดบวรนิเวศ ซึ่งเคยผนวชอยู่ จึงทำให้ตัวละครมีลักษณะสมจริงสมจัง และเรื่องราวคล้ายจะเป็นเรื่องจริงขึ้น ข้อนี้กลับเป็นทั้งผลเสียและผลดีต่อการประพันธ์เรื่องสั้นของไทยในระยะแรกนั้น ผลดีคือทำให้เห็นแบบแผนของการประพันธ์เรื่องแบบตะวันตกมากยิ่งขึ้น นั่นคือลักษณะความสมจริงทั้งในด้านฉาก ตัวละคร บทสนทนา ส่วนผลเสียคือ ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง เพราะคนอ่านเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเรื่องจริง จึงเป็นเรื่องผิดวิสัยของพระสงฆ์ สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศทราบเรื่องเข้าทรงเสียพระทัยมากที่เป็นเหตุให้วัดเสียหาย คณะผู้ออกหนังสือพิมพ์วิฆเนศวรฉบับนั้นต้องลงประกาศชี้แจงว่าเรื่องที่แต่งไม่ได้มีเค้ามูลความจริงแต่อย่างใด เป็นเรื่องที่แต่งเล่นเท่านั้น เรื่องลูกกลมใหญ่โตยิ่งขึ้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบพระเนตรพระกรรณ จึงกล่าวโทษกรมหลวงพิชิตปรีชากร จนกระทั่งสมเด็จพระเจ้าอวาสต้องกราบทูลขอพระราชทานโทษไว้ พระองค์ทรงยกโทษให้ และมีลายพระราชหัตถ์เลข่าไปชี้แจงกับสมเด็จพระเจ้าอวาสว่าลักษณะการแต่งเช่นนี้เป็นของใหม่จากตะวันตก เนื่องจากมีปัญหาว่านวนายเช่นนี้ เรื่องสนุกนิกรนี้จึงเป็นเรื่องที่แต่งไว้ไม่จบสมบูรณ์ดังที่ผู้แต่งต้องการ

อย่างไรก็ตาม ความวุ่นวายต่าง ๆ ที่เกิดจากเรื่องสนุกนิกรนี้ ย่อมแสดงว่าการแต่งเรื่องสั้นเป็นของแปลกใหม่จากวรรณกรรมไทยแต่เดิมมาก จนเป็นที่สะดุดตาสะดุดใจแก่ผู้อ่านและก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสูง หลังจากนั้นเรื่องสั้นจึงได้รับความนิยมสูงขึ้น

เพื่อแสดงให้เห็นวิวัฒนาการการแต่งเรื่องสั้นของไทยในระยะแรกให้ชัดเจน จึงคัดบางตอนจากเรื่องสั้นยุคแรกอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่อง "ยังงใจฉันถึงได้เป็นอิสวาทินทิก" พระนิพนธ์กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เรื่องนี้เป็นเรื่องตลก ทรงนิพนธ์เมื่อ พ.ศ. 2436 ขอให้สังเกตความเปลี่ยนแปลงในเรื่องการใช้บทสนทนามากขึ้น แยกบทสนทนาออกจากบทบรรยายโดยใช้เครื่องหมายวรรคตอนของตะวันตก คือเครื่องหมายคำพูด มีการบรรยายลักษณะตัวละครอย่างเห็นภาพพจน์ การสร้างตัวผู้เล่าเรื่องให้เกิดความสมจริง การใช้สำนวนการเขียนชวนอ่านชวนติดตาม และการจบลงในรูปแบบพลิกความคาดหมาย

ตัวอย่างบางตอนจากเรื่อง "ยังงใจฉันถึงได้เป็นอิสวาทินทิก"

เป็นบทประพันธ์ ของ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เมื่อ ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436)

....แต่ก็เพราะว่าฉันช่วยเหลือน้องไม่ไหว เป็นความสัจความจริงเกี่ยวหนะปุชะ ท่านคาคหรือปุชะว่าดิฉันอยากจะเป็นอิสวาทินทิก ท่านคาคหรือปุชะว่าดิฉันอยากจะเป็นคนแฉวนเต็งเป็นหม้อ

ข้าวไม่มีผาละมี เป็นกุฎี ไม่มีเธออยู่ คอยหาอยู่จนพันหัก อีฉันนอยากรู้ว่าท่านคาดที่อฉันคิด
ยังไว้ ผับผีเถอะเข้า อีฉันจักกระแหล่นจะได้สูขอมมาครั้งหนึ่งแล้ว ยังอีกคราหนึ่งก็ แม้อีฉันฉวด
เฉียดตกร่องปล่องขึ้นกันเสร็จแล้วชั่วแต่ยังจะรตน้ำเท่านั้นเอง อีฉันจะเล่าเรื่องพิลึกของอฉันให้
ท่านฟัง นี่เพราะไว้เนื้อเชื่อใจท่านหรือทหน้าปุระ เออพูดแล้วละเหยียบเสียเถอะหน่อยโคเขาได้
อินเขาจะข้อนว่าให้อฉันเจ็บใจ

เขาเป็นคนอ้วนปุระ อ้วนจ้ำมาที่เดียว ล่ำสันแข็งแรง ซีร์ตะเจ็ก ๆ หน้อย เป็นพ่อม่าย
กลางคนหนะปุระอายุราวสี่ห้าสิบได้กระมัง มีลูกสาวติดพ่อด้วยสองคน หนวดริมพราย ปากเขา
ละนั้นเป้นเขี้ยวโจ่ง แม้เท่านั้นเสียเอง งามนักปุระ อีฉันเพิ่งเคยเห็นนะแหละ เขาช่างพูดปากละ
หวานอังกว่่าน้ำตาลที่เพชรพรี่เสียอีก เขาช่างวางท่าวางทางเข้าที่นัก แม้ ๆ หนึ่งขัดตมาดขัดเพลาะ
สองปากกระดิกขาฉับ ๆ ท้าวตาคอกเอียงซีร์ตะเข้ามาใกล้ตัวอฉันละ ทำนี่อฉันติดตาไม่รู้ลืมเลย...

อยู่มาเย็นวันหนึ่งกำลังฝนตกพรา ๆ อยู่ด้วย เขาอุตสำหรับบุกโคลนงุ่มง่ามย่องเข้ามาในบ้าน
เกือบโพล์เพล้เข้าได้เข้าไฟแล้วละ...อฉันเย็บกุงเกงเฉย ทำเป็นทองไม่รู้ร้อนเป็นที่ไม่ได้อินผีเท้า
เขาอ่องคุดับเข้ามาจนเขาเข้ามาใกล้ตัวอฉันแน่เออ ภอจันอฉันทำตกใจทลิ่งลุกขึ้นร้อง “วายคุณ
พระช่วย” สบัดกุงเกงกุงเกงปลิว ตามธรรมชาติไสยผู้หญิงนะชิปุระ

“ตกใจไปทำไมหนีนี่ แม่หง” นายตั้งเขาว่า “พุทไธ่ พุทธัง ขวัญหนิตดีผ้อ นึกว่าไคเสียอีกสำ
งั้นจะไปออกตกตกใจทำไมหนีนี่” อีฉันตอบ

“เออนี่แน่ เต๋ยวนี่อเจ้าหนักว่่ากันมาจะพุคอะ ไรกะออเจ้าณะหื้อ แม่หงของข้า เขาพุคพกลางยัม
พกลาง เอาเอา อีฉันหัวอกเต้นตึก ๆ ใจหายแม่หื้อ”

“ฉันรู้หรือว่าฉันไม่ ไม่รู้แล้ว อยามาตอแยเลยเบื่อนักผีชี” อีฉันพูดไม่พูดเฉย ๆ ค้อนด้วย
หนะปุระ แม้อีฉันสบัดหน้ากั่มหน้าฉิ่งเฉยอีเฉย

.....
ถึงบทแล้วนี่จะชิมจึงมอยู่ว่าไรอีกเล่า

“ออเจ้ารักเด็กไม่ไซหรือหะ นังลูกสาวฉฉนสองคนนั่นแล เป็นตัวจะ กินเวลาแลความรักของ
ออเจ้าละ”

“หนิกก็เป็นลูกฉฉนเท่านั้นเอง” อีฉันตอบกะตั้งกะตั้งเป็นเจ้าก็เจ้าการทีเดียว

“ก็เมื่อไรออเจ้าถึงจะ....”

“เวลาไหน ๆ ก็ได้หมด แลวันแต่มาจะนัดมาเถอะ”

“จัน อะแฮ่ม ง่าวันขึ้นคำเดือนสิบมีแหละเห็นจะดี เป็นวันประหัดด้วย ปันหรือก็เป็นธงไชยฤกษ์
ก็งานยามก็เหมาะ ฉฉนนึกว่่าเห็นจะดีกว่าวันอื่น ออเจ้าจะว่่ากะไรเล่า”

“จันฉฉนจะได้ตะเทวียมให้พร้อม ทันวันนั้นหนะ” อีฉันพูดปากคอสน อายก็อาย ปลื้มก็ปลื้ม

หน้าเก้า ๆ ทำไรอยู่มิรู้

“แล้วกันถึงจะเขียนข้อสัญญามาให้ออเจ้าดูให้ชัดเจน ออกเจ้าจะได้ทราบข้อความแจ่มแจ้งกัน บอกกะแหม่มเขาแล้วละ กันคิดว่าออกเจ้าคงจะเต็มใจรับได้ดีทีเดียว”

“แหม่มที่ไหน แหม่มหม่อมทำไมกันนี้”

“แหม่มครูที่โรงเรียนวังหลัง เป็นไรละออกเจ้า ที่กันมาอ่อนวอนเชื่อเชิญออกเจ้านั้นะจะให้ไปเป็นที่เลี้ยง เลี้ยงลูกแล้วช่วยสอนหนังสือหนังสือหาด้วยนะหนะ”

เรื่องสั้นที่จะสังเกตุอิทธิพลตะวันตกได้ชัดเจน เห็นจะเป็นเรื่องสั้นยุคแรก คือในราวปลายรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 6 เพราะมีเรื่องสั้นที่ดัดแปลงเนื้อเรื่องมาจากเรื่องสั้นตะวันตก หรือการสร้างตัวละครเป็นชาวต่างประเทศ การสร้างฉากเลียนแบบต่างประเทศ เช่นมีฉากหิมะตก ฉากพรรณนาความรักได้ต้นฟอรั่กัตมีน็อต เป็นต้น แต่ตั้งแต่รัชกาลที่ 7 เป็นต้นมา ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาวรรณกรรมปัจจุบันของไทย การเขียนเรื่องสั้นได้มีวิวัฒนาการไปจากเดิมมากทั้งในด้านการผูกเรื่อง วิธีการเสนอเรื่อง การสร้างตัวละคร ฉาก และบทสนทนา ตลอดจนเสนอแนวความคิดที่สมจริงและหลากหลาย การรับอิทธิพลตะวันตกในเรื่องสั้นไทยในระยะหลัง จึงเป็นอิทธิพลในด้านเทคนิคการแต่งที่สลับซับซ้อนขึ้น มีการสื่อความหมายและการใช้แนวคิดปรัชญาของเรื่องแบบใหม่ ๆ อย่างเช่น เรื่อง สัญชาติญาณมืด ของอ.อุดากร ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางเพราะผู้แต่งวางโครงเรื่องให้คนสมสู่กับสัตว์และเฉลยปมปัญหาด้วยเหตุผลทางจิตวิทยา เรื่องสั้นบางเรื่องอาจแสดงแนวคิดทางสังคม การเมือง ทั้งในแบบสมจริง หรือแบบเหนือจริง วิวัฒนาการของเรื่องสั้นไทยจึงก้าวไปเป็นลำดับ

หากจะกล่าวถึงเรื่องสั้นในปัจจุบันนี้ จะพบว่ามีหลากหลาย ถ้าจะแบ่งประเภทตามเนื้อเรื่อง จะพบว่ามีเรื่องสั้นที่มีเนื้อเรื่องแตกต่างกันมากมายหลายประเภท หากจะแบ่งในแง่รูปแบบการแต่ง เราจะพบว่ามีเรื่องสั้นที่มีรูปแบบการแต่งต่างกัน 3 ประเภทคือ

1. เรื่องสั้นชนิดที่มีโครงเรื่อง (plot) เรื่องสั้นประเภทนี้มีโครงเรื่องแบบฉบับ (traditional plot) คือโครงเรื่องที่ประกอบด้วยเหตุการณ์ที่ดำเนินไปเป็นขั้นตอน คือ เริ่มเรื่องความขัดแย้ง-จุดไคลแมกซ์-จบเรื่องการหักมุม โครงเรื่องเช่นนี้ได้แบบอย่างมาจากเรื่องสั้นของโอ.เฮนรี และ กีย์ เดอ โมปัสซัง

2. เรื่องสั้นที่เน้นการบรรยายความรู้สึก เรื่องสั้นแบบนี้ความสำคัญของโครงเรื่องเป็นรองอารมณ์นึกคิดของตัวละคร ผู้แต่งมักต้องการบรรยายอารมณ์ที่หวนไหว คลอนแคลนของตัวละคร หรือเป็นอารมณ์ที่พร่าพรูราวทำนบ ทลายเมื่อผู้แต่งบรรยายอารมณ์ความรู้สึกของตนจนเพียงพอแก่ความต้องการแล้วก็จะจบลงเฉย ๆ ในการอ่านเรื่องสั้นประเภทนี้ ผู้อ่านต้องปรับอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครหรือผู้แต่งจึงจะเพลิดเพลินในเนื้อเรื่อง

3. เรื่องสั้นที่มุ่งเสนอข้อคิดมากกว่าความรื่นรมย์ เรื่องสั้นแบบนี้อาจเรียกว่าเป็นเรื่องสั้นเพื่อชีวิต เรื่องสั้นประเภทก้าวหน้า ข้อคิดนั้นมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม ทั้งการสะท้อนภาพสังคมตีแผ่สังคม และสร้างสรรค์สังคม เรื่องสั้นเสนอข้อคิดมักจะใช้แนวปรัชญาความคิดต่าง ๆ จากตะวันตกด้วย เช่น แนวคิดแบบสังคมนิยม แบบชนวนิยม แบบสัญญาลัทธิสังคมนิยม เป็นต้น

นวนิยาย (Novel)

เป็นศัพท์ใหม่ในภาษาไทยที่คิดขึ้นเพื่อเรียกรวบรวมประเภทเรื่องสมมุติ หรือบันเทิงคดี (fiction) อย่างหนึ่ง เป็นร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหารซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่าเรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก

นวนิยายแปลตามตัวอักษรหมายความว่า นิยายใหม่ ซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า novel ในภาษาอังกฤษ คำนี้มีรากศัพท์จากภาษาลาตินว่า novellus แปลว่า ใหม่

คำนี้ใช้ครั้งแรกเพื่อจะเรียกนวนิยายใหม่ของ บอคาจโจ (Boccaccio) ซึ่งกล่าวถึงชีวิตในแง่ต่าง ๆ นวนิยายหรือ novel เป็นวรรณกรรมที่ใช้ภาษาร้อยแก้วในการเขียนเพื่อบรรยายถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ การกระทำ ผลของความคิด และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปของชีวิต นวนิยายเริ่มพัฒนารูปแบบวรรณกรรมเด่นชัดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นวนิยายเรื่องแรกมีกำเนิดในประเทศอังกฤษ คือเรื่องโรบินสัน ครูโซของแดเนียล เดอโฟ ส่วนนวนิยายไทยเพิ่งเริ่มปรากฏขึ้นตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 หรือต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นี้เอง นวนิยายจึงเป็นรูปแบบการประพันธ์อย่างใหม่ของไทยที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการส่งคนไทยไปศึกษาต่อยังทวีปยุโรป เพราะในระยะเวลาที่นวนิยายเป็นที่รับรองว่าเป็นวรรณกรรมแบบหนึ่งของตะวันตกแล้ว และมีนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้รับยกย่องในวงสังคมชั้นสูง

ความหมายของนวนิยาย

มีผู้ให้ความหมายของนวนิยายไว้มากมายทั้งชาวต่างประเทศผู้อยู่ในแหล่งต้นกำเนิดของการประพันธ์ประเภทนี้ และทั้งนักเขียนชาติอื่น ๆ รวมทั้งนักเขียนไทยซึ่งสรุปความคิดได้ว่า "นวนิยายเรื่องเล่าเรื่องยาว จึงเป็นเรื่องที่มีผู้แต่งขึ้น ไม่ใช่เรื่องจริงแต่เป็นเรื่องสมจริง ในทัศนะของนักเขียนไทย ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ ได้ให้คำอธิบายไว้ละเอียดดังนี้"

นวนิยายเป็นรูปแบบวรรณกรรมที่ใหม่ สำหรับฝรั่งเอง จึงมีชื่อเรียกว่า Novel แปลว่าของใหม่ เป็นสิ่งสืบเนื่องมาจากการเล่านิยายอันเป็นพฤติกรรมธรรมชาติของมนุษย์ แต่นวนิยายมีกลวิธีใหม่ขึ้นจากนิยายที่เล่ากันมาแต่โบราณ ด้วยประการต่อไปนี้

นิยายทั้งหลายของฝรั่งและตะวันออก มักเป็นเรื่องเล่ายาว อาจเป็นร้อยกรองหรือร้อยแก้ว ผู้แต่งมักทำประหนึ่งว่าเป็นเรื่องจริง เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน มักเป็นเรื่องอิงประวัติศาสตร์หรือตำนานทางศาสนา มีเพียงการบรรยายในการดำเนินเรื่อง ผู้แต่งหรือผู้เล่าจะลำดับเหตุการณ์ตามปฏิทิน คือเมื่อกล่าวถึงตัวละคร ก็จะกล่าวตั้งแต่ยังเป็นเด็กแล้วเดินเรื่องไปถึงเป็นหนุ่มเป็นสาว ไปถึงวัยชราอาจมีกล่าวถึงตัวผู้เล่าในวัยชราเล่าถึงตัวเองบ้างที่แต่ก็คงดำเนินเรื่องด้วยวิธีลำดับเหตุการณ์ตามกาลگذรแล้ว การสนทนาหรือบทเจรจา จะใช้วิธีของการบรรยายนั่นเอง คือผู้แต่งจะเป็นผู้เล่าถึงการสนทนานั้น จะไม่ปล่อยให้ตัวในเรื่องสนทนากันตามสำนวนของตัวในเรื่อง ผู้เล่าหรือผู้แต่งจะปรับปรุงให้เป็นสำนวนคล้ายคลึงกันหมด ดังที่รู้จักอยู่แล้วในนิยายของไทย เช่นเรื่องสามก๊ก หรือ ราชาริราช กริยาอาการของตัวในเรื่อง ผู้เล่าจะไม่พรรณนาละเอียด แล้วทิ้งให้ผู้อ่านวาดภาพเอาเอง แต่ผู้แต่งจะแปลภาพให้ เช่นกล่าวว่า ผู้หนึ่งผู้นั้นก็กล่าวขึ้นด้วยความโกรธว่าดังนั้นดังนี้ ไม่ใช่บอกแต่คำพูดของตัวในเรื่องและให้ผู้อ่านสันนิษฐานว่า คำพูดเช่นนั้นเป็นคำพูดที่กล่าวเพราะความโกรธ ดังนี้เป็นตัวอย่าง นวนิยายนั้นเป็นร้อยแก้ว ผู้แต่งไม่มีทำว่าจะให้ผู้อ่านเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ว่าตามจริง เป็นที่เข้าใจว่าเป็นเรื่องแต่ง และการดำเนินเรื่องนั้นจะตั้งต้นเมื่อตัวละครอยู่ในวัยเด็กแล้วเล่าต่อไปถึงวัยหนุ่มสาวตามกาลเหมือนปฏิทิน หรือจะตั้งต้นเมื่อหนุ่มสาวย้อนไปเล่าถึงวัยเด็กแล้วย้อนกลับมาวัยไหนอีกก็ได้ และมีวิธีการอีกหลายอย่าง ซึ่งผู้แต่งใช้ความพอใจ คำพูดของตัวในเรื่องจะต้องเป็นคำพูดที่เหมาะสมแก่ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของตัวนั้น ๆ และการสนทนาหรือเจรจาย่อมเห็นชัดว่าเป็นสำนวนการบรรยายเรื่องหรือพรรณนาเหตุการณ์ต่าง ๆ ของผู้แต่ง กับสำนวนสนทนาของตัวละคร¹

กำเนิดนวนิยายไทย

ในยุคที่วรรณกรรมเรื่องสั้นเป็นที่นิยม ได้เกิดมี นิยายขนาดยาวที่เป็นเรื่องแปล ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ชื่อ ลักวิทยา นวนิยายแปลเรื่องแรกคือ เรื่องความพยาบาท พระยาสุรินทรราชา แปลจากภาษาอังกฤษชื่อ Vendetta บทประพันธ์ Marie Correlli เมื่อ พ.ศ. 2444 เรื่องความพยาบาทนี้นับเป็นเรื่องอ่านเล่นเรื่องแรกที่ได้รับคำชมเชยและยกย่องจากผู้อยู่ในวงวรรณกรรมอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความตื่นเต้นและสนใจของผู้อ่านมาก เพราะเป็นเรื่องแนวใหม่ที่มีสำนวนโวหารแปลกไปจากเรื่องอ่านเล่มอื่น ๆ ที่เคยปรากฏมาก่อน และเป็นเครื่องจูงใจให้ผู้นิยมมีความรู้

¹ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวเลี้ยวของวรรณคดีไทย" "วรรณคดี" (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514) หน้า 74-5.

ภาษาต่างประเทศและมีความสามารถในการประพันธ์สนใจแปลนวนิยายจากภาษาต่าง ๆ ออกเป็นภาษาไทยอย่างแพร่หลายในระยะต่อมา สำนักนวนิยายในการแปลนวนิยายเรื่องแรกนี้มีอิทธิพลต่อสำนักนวนิยายของนวนิยายที่แต่งในระยะต่อมาด้วย

หลังจากนวนิยายภาษาไทยเรื่องแรกคือ "ความพยายาม" ได้ลงพิมพ์ เผยแพร่ในราวพ.ศ. 2443-2444 ไม่นานนัก ก็มีนวนิยายไทยแท้เรื่องแรกเกิดขึ้นคือ เรื่อง ความไม่พยายาม แต่งโดย หลวงวิลาศปริวัตร (เหลียม วินทุพราหมณกุล) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า "ครูเหลียม" ใช้นามปากกาว่า "นายสาราญ แต่ไม่ปรากฏปีที่แต่ง วัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์เรื่องนี้ เพื่อให้คู่กับนวนิยายเรื่องความพยายาม ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงในสมัยนั้น

เนื้อเรื่องของนวนิยายสองเรื่องนี้มีแนวเรื่องอย่างเดียวกันคือ เกี่ยวกับสามีหรือภรรยา มีข้อแตกต่างที่ข้อคิดและพฤติกรรมของตัวเอกในการแก้ปัญหาในเรื่องนี้คือ เรื่องความพยายาม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการอาฆาตแค้นอย่างเผ็ดร้อนโดยถือคติว่า "เวรย่อมระงับด้วยการจองเวร" อันเป็นความคิดรุนแรงของชาวฮินดูและชาวเกาะคอรัซีกัน ซึ่งเป็นที่มาของเรื่อง ส่วนเรื่องความไม่พยายาม นั้นยึดหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่า "เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร" โดยตลอดกล่าวคือเป็นเรื่องของนายพลเอกคนหนึ่งซึ่งภรรยาคบชู้ นายพลเอกซึ่งใช้สรรพนามในเรื่องว่า "ข้าพเจ้า" เป็นผู้ไม่จองเวรตอบ แต่ในที่สุดก็ชนะใจชายชู้และภรรยาของตนเองและประสพความสุขในที่สุด

หลักฐานที่แสดงว่านวนิยายเรื่อง ความไม่พยายาม พิมพ์จำหน่ายคือ ข้อความโฆษณาหนังสือเรื่องนี้ปรากฏในใบแทรกหนังสือแปลที่พิมพ์จำหน่ายในสมัยรัชกาลที่ 5 ราว พ.ศ. 2458

นอกจากเรื่อง ความพยายาม ที่แปลโดย "แม่วัน" แล้ว ในปีเดียวกันนั้นมีเรื่องแปลจากนวนิยายตะวันตกอีกหลายเรื่อง เช่น เรื่องสาวสองพันปี ขุนทรัพย์พระเจ้าโซโลมอน ของเซอร์เฮนรีไรเคอร์ แสกการ์ด เรื่องสืบสวนสอบสวนชุดเซอร์ลอคโฮล์ม ของเซอร์อาร์เธอร์ โคนัน ดอยล์ นำสังเกตได้ว่า การแปลนวนิยายในระยะแรก นิยมแปลเรื่องประเภทแสดงอารมณ์รุนแรง เรื่องตื่นเต้นโลดโผน เพราะเรื่องทำนองนี้มีรสชาติผิดแผกไปจากวรรณคดีไทยแต่เดิม ต่อมาเมื่อมีการแปลนวนิยายตะวันตกเป็นไทยได้พอสมควร จึงได้เริ่มมีการแต่งนวนิยายไทยขึ้นบ้าง ในระยะแรกก็อาศัยโครงเรื่องนวนิยายตะวันตกที่แปลมา ต่อมาจึงได้พัฒนาเป็นรูปแบบการประพันธ์ที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย

เนื่องจากนวนิยายเป็นรูปแบบการประพันธ์อย่างใหม่ของไทย นวนิยายไทยจึงรับอิทธิพลจากนวนิยายตะวันตกหลายประการ แต่อย่างไรก็ดีพึงสังเกตว่า อิทธิพลเหล่านี้จะปรากฏให้เห็นชัดในนวนิยายที่แต่งในสมัยแรก ๆ เท่านั้น เพราะการแต่งนวนิยายก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับจนในปัจจุบัน นวนิยายมีลักษณะเป็นวรรณกรรมไทยโดยสมบูรณ์ทั้งรูปแบบและเนื้อหา อิทธิพลตะวันตกที่มีต่อนวนิยายไทย ได้แก่

1. ลักษณะของนวนิยาย นวนิยายคือเรื่องเล่านั่นเอง แต่เป็นเรื่องเล่าที่มีองค์ประกอบหลายส่วน ได้แก่

1. โครงเรื่อง
2. ตัวละคร
3. บทเจรจา
4. บรรยายภาค
5. ทัศนะของผู้แต่ง
6. ทำนองแต่ง
7. แก่นเรื่อง

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ประการนี้มีได้มีอะไรแตกต่างไปจากนิยาย นิทานหรือบทละครในอดีตเลย แต่สิ่งที่ทำให้องค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างไป คือ มโนทัศน์ (concept) ที่ต่างไปจากเดิม เดิมทีสร้างองค์ประกอบเหล่านี้ด้วยความคิดจินตนาการ คนอ่านจะเพลิดเพลินไปกับความวิเศษนานาประการ แต่นวนิยายเป็นงานเขียนที่มีรากฐานอยู่บนความเป็นจริง ฉะนั้นองค์ประกอบต่าง ๆ จึงถูกเขียนขึ้นมาเพื่อจำลองภาพของจริง คนอ่านจะคล้อยตามและรู้สึกราวกับว่าเรื่องที่เขาได้อ่านเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ตัวละครมีชีวิตชีวาราวกับบุคคลจริง บทสนทนาเป็นคำพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แก่นเรื่องเป็นสิ่งที่แสดงธรรมชาติของมนุษย์ เป็นต้น

2. แนวเรื่องหรือแนวการเขียน นวนิยายมีแนวการเขียนหรือเนื้อหาหลายประการ แนวเรื่องของนิยายนี้ได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องแปลของตะวันตกในระยะแรก ๆ เช่น

1. นวนิยายรัก หรือ เรื่องพาฝัน คือนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักระหว่างชายและหญิง เขียนได้หลายแบบเช่น นวนิยายรักเบาสมอง นวนิยายรักสุข และนวนิยายรักโศก นวนิยายประเภทนี้ได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องแปลประเภทเรื่องชีวิตซึ่งเป็นนวนิยายตะวันตกเรื่องแรกที่เข้ามาเผยแพร่ในไทยและได้รับการแปลมา ตั้งแต่พ.ศ. 2444 เป็นต้นมา เรื่องแปลในแนวนี้ส่วนมากเป็นผลงานของ แมรี คอเวลล์ เช่นเรื่อง ความพยาบาท (Vendetta) เต็ดมา (Thelma) แอบแซงซ์ (Wormwood) ซึ่งมักเป็นเรื่องแสดงอารมณ์รุนแรงของตัวเอกในด้านความรัก ความอาฆาต และผลงานของ ชาร์ลส์ การ์วิซ (Charles Gavice) ซึ่งเป็นเรื่องรักที่แสนหวานได้แก่ แยก

กอร์ดอน แพลโดยจามจรี (สันทนา ทรรทรานนท์) จากเรื่อง Love the Tyrant เมื่อ พ.ศ. 2459 เรื่องผลแห่งกรรม โดย ท.ค.ส. จากเรื่อง Beauty of the Season และเรื่องลีโออะเคล โดยมธุลี เมื่อพ.ศ. 2460-62 เป็นนวนิยายรักแสดงความซื่อสัตย์ของสตรี เรื่องของชาร์ลส์ กาวิช มีโครงเรื่องแบบที่เรียกว่า ซินเดอเรลลา คือพระเอกเป็นลูกขุนนางร่ำรวยรักกับหญิงสาวซึ่งเป็นคนดีแต่ยากจน จึงต้องประสพอุปสรรคนานาประการ ในที่สุดหญิงนั้นก็กลับกลายเป็นทายาทของมรดกมหาศาล หรือกลับกันคือนางเอกเป็นผู้มีตระกูลสูงแต่รักกับชายที่ต่ำต้อยและยากจน แต่ต่อมาชายนั้นก็กลับได้รับมรดกและเป็นผู้มีเกียรติยศในที่สุดเรื่องจบลงอย่างมีความสุขด้วยการแต่งงานของพระเอกนางเอก นวนิยายที่มีโครงเรื่องแบบนี้ได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาก เป็นแบบฉบับของนวนิยายรักชุดแรกของไทย

นวนิยายเรื่องแยก กอร์ดอน มีโครงเรื่องซึ่งเป็นแบบฉบับของชาร์ลส์ กาวิช และเป็นแบบฉบับของนวนิยายรักพาฝันของไทยในยุคหนึ่งด้วย จึงนำมาเป็นตัวอย่างดังนี้

ชายหนุ่มชาวอังกฤษตระกูลดีแต่ฐานะยากจนไปแสวงหาโชคในออสเตรเลียกับเพื่อนสนิทคนหนึ่ง ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นเซอร์สืบตระกูล และได้รับมรดกโดยไม่คาดหวัง แต่บังเอิญมีเหตุการณ์ที่ทำให้คนทั่วไปเข้าใจว่าเขาเสียชีวิตแล้ว จึงมีการตั้งผู้สืบตระกูลต่อไป ซึ่งปรากฏว่าเป็นนางเอก พระเอก เดินทางกลับประเทศอังกฤษเพื่อแสดงตนและรับมรดก แต่เมื่อพบว่าผู้รับมรดกแทนเขานั้นเป็นสตรีสวยงามที่มีคุณความดีพร้อม และเป็นน้องสาวของเพื่อนรักของเขาที่สิ้นชีวิตเพราะป้องกันเขาจากอันตราย จึงเปลี่ยนความคิดและปลอมตัวเข้าทำงานในบ้านของตนเอง นางเอกสงสัยในบุคลิกลักษณะอันเป็นสุภาพบุรุษของเขา จึงเกิดความสนใจและกลายเป็นความรัก แม้ว่าจะมีอุปสรรคเรื่องฐานะและถูกกีดกันจากชายอื่น ในที่สุดนางเอกก็สามารถพิสูจน์ได้ว่าพระเอกนั้นคือเซอร์ที่ทุกคนเข้าใจว่าสิ้นชีวิต เรื่องจึงจบลงอย่างมีความสุขด้วยการแต่งงานของพระเอกและนางเอก ส่วนผู้ที่คิดร้ายก็ได้รับผลจากกรรมชั่วของตน

2. นวนิยายสะท้อนภาพสังคม มีลักษณะตรงกับ Social Novel ของตะวันตกอย่างเช่น เรื่องของ ชาร์ลส์ ดิกкенส์ (Charles Dickens) เช่น โอลิเวอร์ (Oliver Twist) เรื่องกระท่อมน้อยลุงทอม (Uncle Tom's Cabin ของ Harriet Beecher Stowe) เป็นต้น นวนิยายในแนวนี้มีเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมส่วนใดส่วนหนึ่งในสมัยหนึ่ง ผู้แต่งอาจแสดงสภาพความเป็นไปทั่ว ๆ ไปหรือแสดงมุ่งเพียงด้านดีหรือเลวของสังคมนั้นเพียงด้านเดียวก็ได้ งานเขียนประเภทนี้มีลักษณะของนวนิยายประเภทสมจริงด้วย นวนิยายในแนวนี้เริ่มขึ้นในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของประวัติศาสตร์การเมืองไทยคือ ราว พ.ศ. 2470-2475 ผู้แต่งนวนิยายในแนวนี้มุ่งแสดงความคิดเกี่ยวกับสภาพสังคม การเมือง ชีวิตและเหตุการณ์ต่าง ๆ นักเขียนในสมัยระยะก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่สำคัญมี 3 ท่านคือ ม.จ.อากาศดำเกิง ระพีพัฒน์ ได้แก่ เรื่องละครแห่งชีวิต กุหลาบ สาย

ประดิษฐ์หรือ “ศรีบูรพา” ในเรื่อง ข้างหลังภาพ สงครามชีวิต และมาลัย ชูพินิจ หรือ “แม่
อนงค์” ในเรื่อง เกิดเป็นหญิง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี ผู้ดี ของดอกไม้สด ทุ่งนพราช ของเรียมเอง
นวนิยายในแนวนี้ มีวิวัฒนาการต่อมาถึงปัจจุบันเป็นประเภทสะท้อนภาพสังคมกลุ่มใด
กลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ นวนิยายประเภทนี้มักมุ่งแสดงทัศนะของผู้ประพันธ์ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
หรือชี้ให้เห็นปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเน้นให้เห็นอิทธิพลของปัญหานั้นที่มี
ต่อสังคม นวนิยายประเภทนี้มีเนื้อหาหนัก แต่ผู้อ่านจะได้ประโยชน์จากข้อคิดนอกเหนือจากความ
บันเทิงจากเนื้อเรื่อง เช่น เขาช็อกกานต์ ทะเลถอุ้ม ของสุวรรณี สุคนธา นายอำเภอที่รัก เมือง
แก้ว ข้ามออกมา ของ “สีฟ้า” ตะวันตกคืน วงเวียนชีวิต เรือมนุษย์ ของกฤษณา อโศกสิน นอก
จากนี้ยังมีประเภทสะท้อนภาพวิถีชีวิตและความเป็นไปของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมอย่างเช่น สร้อย
สวาท ของสุวรรณี สุคนธา (แสดงชีวิตนางแบบและชายที่มีใจเป็นหญิง) รอยมลทิน ของ “ทม-
ยันตี” หญิงคนชั่ว ของ ก.สร้างนางค์ สนิมสร้อย ของ’รงค์ วงษ์สวรรค์ และเทพธิดาโรงแรม
ของ ณรงค์ จันทร์เรื่อง

3. นวนิยายชีวิตโลดโผน ประเภทเนื้อเรื่องตื่นเต้นพระเอกเก่งกล้าสามารถในการ
ใช้กำลังและชำนาญการใช้อาวุธ นวนิยายประเภทนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประเภทบู๊ล้างผลาญ ผู้
แต่งจะบรรยายการต่อสู้ให้เห็นจริงจัง และดำเนินเรื่องรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นบทบู๊หรือบทรัก ใน
ยุคแรก ๆ เรื่องประเภทนี้มักมีโครงเรื่องว่าพระเอกเป็นผู้ร้าย-ผู้ดี คือปล้นคนรวยขี้โกงเอาไปจูน
เจือสงเคราะห์คนยากจน เรื่องแบบนี้คงจะได้รับอิทธิพลจากเรื่องตะวันตก เช่น โรบินฮู้ด และ
บางเรื่องตัวเอกเป็นนักสืบที่ทำงานให้รัฐบาลหรือทำงานเพื่ออุดมคติ ตัวเอกมักจะสวมหน้ากาก
เพื่อปลอมแปลงตัวหรือปิดบังตนเอง เรื่องประเภทนี้ได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์ต่างประเทศ
ในยุคแรก ๆ ด้วย เพราะภาพยนตร์ยุคแรกเป็นแบบหนังเงียบ จึงมีการแต่งหรือแปลหนังสือประ-
กอบภาพยนตร์เป็นภาษาไทยพิมพ์จำหน่ายก่อนเรื่องนั้นเข้าฉาย คนดูนิยมซื้อเพราะจะทำให้ดู
ภาพยนตร์ รู้เรื่องและได้รับความสนุกสนานมากขึ้นด้วย ภาพยนตร์ตะวันตกในยุคแรก ๆ นี้ให้
อิทธิพลในด้านโครงเรื่องและตัวละครแก่นวนิยายประเภทบู๊โลดโผนในยุคแรก ๆ เป็นอย่างดี เช่น
เรื่องบ้านมหาภัย เป็นเค้าโครงของเรื่อง แพรดำ อาชญากรรมเรื่องแรกของไทยแต่งโดยหลวงสารา
นุประพันธ์ และการที่ตัวละครต้องปลอมตัวเป็นอำมาตย์ปรากฏในเรื่องแพรดำ หน้าผี ขาวทะโมน
และเรื่องในระยะหลังเช่น เข็มวราตรี ของส.เนาวราช อินทร์แดง ของ เสก ดุสิต เล็บกฐก ของ
พนมเทียน เป็นต้น

4. นวนิยายสืบสวนสอบสวน มีลักษณะแบบเดียวกับเรื่องบู๊ แต่เน้นหนักในเรื่อง
สอบสวนสืบสวนคดีต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการหาหลักฐาน และพิสูจน์ประกอบการใช้ความสังเกต
และไหวพริบ นวนิยายประเภทนี้ก่อให้เกิดความตื่นเต้นแก่ผู้อ่านด้วยเหตุการณ์ต่อสู้การเสี่ยงชีวิต

และความลึกซึ้งต่าง ๆ เรื่องประเภทนี้ได้รับอิทธิพลจากงานแปลในสมัยแรก นักประพันธ์เจ้าของผลงานที่มีผู้แปลเป็นภาษาไทยในสมัยแรกได้แก่ เซอร์อาเธอร์ โคนัน ดอยล์ มอริส เลอบรอนส์, แชกซ์ โรห์เมอร์ และโรเบิร์ต เมอร์เรย์ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อนวนิยายแบบนี้มากที่สุดคือ เซอร์อาเธอร์ โคนัน ดอยล์ จากเรื่อง เซอร์ล๊อคโฮล์มส์ และมอริส เลอบรอนส์ จากเรื่อง ฮาร์แจน ดูแปง อาชญากรรมไทยรุ่นแรกๆ ที่แสดงอิทธิพลของเรื่องตะวันตกแนวนี้อย่างเด่นชัดคือ นิทานทองอิน¹ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในระยะต่อมาก็มี ชุดนักสืบซูฟ ของ ฌอแม็ท ฌอร์ฌแซ็ทซ์ ชุดหนอแจ่มนักสืบ โดยดินสอ นวนิยายในแนวนี้ปัจจุบันมีอยู่น้อย ได้แก่ พ.ต.ต. พุฒ บูรณะสมภพ หรือ 4411 เขียนชุด นักสืบพราน เรื่องเด่นเช่น สุภาพบุรุษผู้เดินดอยหลัง และแก้วแก้ว เขียน คุณป้ามาตุ

5. นวนิยายผจญภัย หมายถึงนวนิยายที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการผจญภัยของตัวเอกที่เดินทางไปในที่ลึกลับ เสี่ยงอันตรายบางครั้งอาจเป็นเหตุการณ์มหัศจรรย์เหนือธรรมชาติอันเกิดจากจินตนาการของผู้แต่ง ผู้ที่มีอิทธิพลต่อนวนิยายผจญภัยสมัยแรกของไทยมากที่สุด คือ เซอร์-เฮนรี ไรเดอร์ แอ็กการ์ด ที่มีผู้แปลงานของเขาเป็นภาษาไทยมาตั้งแต่พ.ศ. 2444 เรื่องของแอ็กการ์ดมีลักษณะเฉพาะตัวในด้านตัวละคร นางเอกต้องเป็นสตรีสวยงาม พระเอกต้องมีความกล้าหาญและแข็งแรง วิธีดำเนินเรื่องชวนให้ติดตามตั้งแต่ต้นจนจบด้วยการสอดแทรกเหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าตื่นเต้นและก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ฉากของเรื่องมักเป็นดินแดนลึกลับมีความมหัศจรรย์ต่าง ๆ นานา เป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ ซึ่งผู้เขียนสร้างขึ้นจากจินตนาการผสมกับประสบการณ์ที่ได้รับจากทวีปแอฟริกาถึง 6 ปี เรื่องของแอ็กการ์ดที่แปลมาเป็นภาษาไทยได้แก่ สาวสองพันปี (She) หลวงวิลาศปริวัตร (นกไนรี) ผู้แปล ขุนทรัพย์พระเจ้าโซโลมอน (King Solomon's Mine) โดยผู้แปลคนเดียวกัน โซไรดา (The Vergin of the Sun) เสฐียรโกเศศ แปล สาวสองพันปีคืนชีพ (Ayecha The Return of She) แปลโดย ทวีจิตต์ (นามแฝง) และอบ ไชยวสุ เป็นต้น

นวนิยายแปลนี้มามีอิทธิพลต่อเรื่องผจญภัยในยุคแรกคือ เกะกาก็ แต่งโดย พันธุ์งาม (ม.จ. พงศ์รุจา รุจิวิชัย) เมื่อพ.ศ. 2469 (ร. 7) เรื่องเกะกาก็ มีลักษณะที่แสดงว่าผู้ประพันธ์แต่งเลียนแบบนวนิยายแปลจากตะวันตกเรื่อง สาวสองพันปี และเรื่องอื่นๆ ในชุดเดียวกันของแอ็กการ์ด เช่นเรื่อง ฮัสตญาเทวี แปลโดย โภคโรหิต ผู้เขียนวางโครงเรื่องให้ออกพระอินทรคช แม่ทัพแห่งกรุงศรีอยุธยาแตกหนีพม่าไปทางทะเล เรือแตก พระเอกและทหารว่ายน้ำไปขึ้นฝั่งที่เกาะแห่งหนึ่งซึ่งมีนางพญากาก็เป็นผู้ปกครอง นางพญากาก็หลงรักพระเอกไม่ยอมให้กลับบ้านเมือง เพราะพระเอกคือคูรักของนางในอดีตที่นางได้รอคอยอยู่

ตัวอย่างที่แสดงว่านวนิยายเรื่องเกะกาก็ได้รับอิทธิพลของนวนิยายแปลเรื่องสาวสองพัน

¹ อานบทยเปรียบเทียบนิทานทองอินและเซอร์ล๊อคโฮล์มส์ ในภาคผนวก ง., หน้า 345-368

ปี คือ บทสนทนาระหว่างนางกากีกับออกพระอินทรศก (พระเอก) กล่าวถึงการที่นางกากีรอคอย ออกพระอินทรศกหรือคเชนทร์มาเป็นเวลานานถึงสองพันปีแล้วเช่นเดียวกับการที่พระนางอัศนุร รอคอยคนรักของพระนาง

“พ่อเอ๋ย, ฉันได้คอยพ่อมานานแล้ว พ่อมีรูปร่างงดงามไม่ผิดอะไรกับคนธรรมดาของฉันเมื่อครั้ง กระโน้นเลย พ่อทูนหัว ฉันรักเธอจริง ๆ ความปรารถนาได้สมใจแล้ว”

ข้าพเจ้าตั้งงอยู่ แต่มีข้าก็ถามว่า “ฉันไม่เข้าใจเลย เธอมีความหมายอะไรและเหตุใดจึงเอา ฉันไปเปรียบกับคนธรรมดา?”

นางตอบว่า “ก็เพราะว่าท่านเป็นคนธรรมดาจริง ๆ นะซี ความทรงจำของฉันแม้หากจะดำเนิน มาเป็นเวลาสองพันปีกว่าแล้วก็ดี แต่ก็หาลืมเลือนไปไม่ ฉันจำได้แน่ที่เดียวว่าท่านคือคนธรรมดาอัศนุร-เสนาบดีของพระสวามีของฉัน โอ้, พ่อทูนหัวของเมีย, กระไรน่าใจจะลืมเมียเจียวฤา?”

นวนิยายผจญภัยในระยะต่อมา ได้แก่เรื่อง วรรณิ ของขุนวิจิตรมาตรา ในนามปากกาทกาทกานาค-พันธ์ นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นนวนิยายผจญภัยของไทยที่แท้จริงเรื่องแรก เพราะผู้ ประพันธ์คิดตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นใหม่เองทั้งสิ้น ดังโครงเรื่องต่อไปนี้

ชายหนุ่มนักโบราณคดีผู้หนึ่ง ได้ทำโลโบราณมาไว้ในครอบครอง ได้พบความมหัศจรรย์ ของกำไลนั้น จึงเกิดความสนใจพยายามอ่านข้อความในแผ่นจารึกคู่กับกำไลจึงรู้ว่านางวารุณี เจ้าของกำไลนั้นถูกสาปเป็นหินอยู่ใต้ปราสาทหินที่พิมาย ถ้านางได้สวมกำไลคู่นี้ก็จะกลับมีชีวิต ขึ้นอีก ชายหนุ่มผู้นี้จึงเดินทางไปค้นหาสถานที่นั้น ผจญภัยจากคนป่า สัตว์ร้าย ภัยธรรมชาติ เถาวัลย์กินคนและอำนาจความลึกลับต่าง ๆ ในที่สุดก็สามารถทำให้นางวารุณีกลับมีชีวิตขึ้นได้ ตามคำสาป เมื่อนางวารุณีช่วยให้เขาเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพแล้ว จึงสลายร่างไปสิงในรูปหิน ซึ่งเรียกกันว่านางลาว ซึ่งเป็นที่เคารพและหลงใหลของชายหนุ่มในแถบนั้น

นวนิยายผจญภัยที่แต่งในระยะแรกอีกเรื่องหนึ่งคือ เกาะน้อยกลางสมุทร แต่งโดย “พันธุ์ งาม” (ม.จ.พงษ์รุจา รุจิชัย) เป็นนวนิยายผจญภัยเชิงวิทยาศาสตร์ แบบเรื่องโรบินสัน ครูโซ ของ แดเนียล เดอโฟ ตัวละครหญิงชายเรือแตกกลางมหาสมุทร ได้รอดชีวิตไปอยู่ที่เกาะแห่ง หนึ่ง และรอดชีวิตอยู่ได้ด้วยอาศัยวิทยาศาสตร์อย่างง่าย ๆ เช่นจุดไฟด้วยแสงอาทิตย์ นำพืชน้ำ บางชนิดมาเป็นอาหาร ฯลฯ และแทรกเรื่องผจญภัยให้ตื่นเต้นเหมือนนิทานตะวันตก เช่น การ ต่อสู้กับโจรสลัด

นวนิยายประเภทนี้ที่นิยมมากอย่างยิ่งในปัจจุบันคือ เพชรพระอุมา ของพนมเทียน และ ประเภทผจญภัยในป่าดงพงดึก ก็มีล่องไพร ของน้อย อินทนนท์

6. นิยายประเภทอิงประวัติศาสตร์ มี 2 ลักษณะคือ ประเภทแรกเป็นแบบแสดง ความสามารถของตัวเองทั้งในเรื่องการรบและเรื่องรัก ประเภทนี้คล้ายเรื่องชีวิตโลดโผน เพราะ

เนื้อเรื่องตื่นเต้น พระเอกเก่งกล้ามีฝีมือการใช้อาวุธเหมือนกันแต่ต่างกันตรงที่มักเป็นเรื่องในประวัติศาสตร์ โดยอาศัยเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งเป็นโครงเรื่อง ใช้บุคคลที่มีจริงเป็นตัวละครบางตัว แต่กำหนดบทบาทและบทเจรจาใหม่ หรืออาศัยเพียงฉากและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์แล้วกำหนดเรื่องราวและตัวละครขึ้นใหม่ เรื่องแนวนี้นคงได้รับอิทธิพลจากเรื่องแปลประเภทนวนิยายโลดโผนอิงพงศาวดาร เช่นเรื่องของอเล็กซังดร์ ฌูมาร์ส (Alexandre Dumas) ได้แก่ ทะแกตัวทหารสามเกลอ (The Three Musketeers) แปลเมื่อ พ.ศ. 2459 ไม่บอกนามผู้แปล และเรื่องเก้าทัพมองเตคริสโต, ทหารพระเจ้านโปเลียนหรือเอเตียนเซรา (Etienne Gerald) ซึ่งหลวงนายวิจารณ์ (ศรีสุวรรณ) แปลจากเรื่องของเซอร์อาเธอร์ โคนนอยล์ คอยล์ เมื่อพ.ศ. 2456 ลักษณะของนวนิยายประเภทนี้ คือตัวเอกต้องเป็นนักรบกล้าหาญเป็นชายชาติวีรชนนางเอกเป็นสตรีสาวสวยที่มีศักดิ์ตระกูลสูง เรื่องราวมักจะจบด้วยการแต่งงานหรือความสมรภพระหว่างพระเอกและเจ้าหญิงผู้สูงศักดิ์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของไทยแนวนี้นก็เป็นแบบเดียวกันทุกเรื่องคือ เกี่ยวกับชีวิตและวีรกรรมของทหารเอกแห่งกองทัพไทยในระหว่างสมัยสุโขทัยถึงกรุงธนบุรี ด้านโครงเรื่องและสำนวนโวหารเป็นอย่างเดียวกับตะวันตก นวนิยายประเภทนี้เริ่มจากเรื่อง คาบศักดิ์เหล็กม้าไฟของ อายันโฆษ ต่อมาก็มี ขุนศึก, ทหารเสือพระบัณฑูร ของไม้เมืองเดิม ผู้ชนะสิบทิศ ของยาขอบ เป็นต้น

เรื่องอิงประวัติศาสตร์อีกประเภทหนึ่งคือ เรื่องแบบชีวิต มีลักษณะประเภทสะท้อนภาพสังคมด้วย แต่เป็นสังคมในสมัยเก่ากว่ายุคสมัยของผู้เขียน เรื่องประเภทนี้ที่มีชื่อเสียงมากคือ สี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ร่มฉัตร ของ ทมยันตี

7. นวนิยายตลก หรือ หัสนิยาย เป็นนวนิยายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่านเป็นประการสำคัญ มักจะมีลักษณะเป็นเรื่องสั้นเป็นตอน ๆ จบในตัวเอง แต่มีความเกี่ยวโยงกันเป็นชุดโดยตัวละครชุดเดียวกัน (Episodic Novel) เรื่องประเภทนี้ได้รับอิทธิพลจากงานเขียนของ วิลเลียม ไวมาร์ค จาคอบส์ (W. W. Jacob) หัสนิยายของจาคอบส์ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยหลายเรื่องและมุขตลกของเขาเป็นแบบแผนให้นักประพันธ์ไทยนำไปดัดแปลงในการแต่งนวนิยายประเภทเดียวกัน ผู้ที่แปลและแปลงหัสนิยายของจาคอบส์ที่สำคัญได้แก่ ขวลิต เศรษฐบุตร หลวงสารานุกรมประพันธ์ และหลวงนายวิจารณ์¹ เช่น ปีกาญนายโพธิ์ กลายเป็นซ็อนกลท็อหมอดัม หัสนิยายของตะวันตกอีกชุดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อหัสนิยายไทยโดยตรงคือ Pickwick Papers ของ ชาร์ลส์ ดิกเก้นส์ นักปราชญ์อังกฤษผู้มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นต้นเค้าให้หลวงบุญยกมานพพานิชย์ดัดแปลงมาแต่งเรื่อง คุณลัก สิบทศ ยาว 16 ตอน ซึ่งมีชื่อเป็นตอน ๆ เช่น ปาฐะคุณถึก เคาระหัดดี เป็นความ นัดยิงกัน เข้าห้องผิด ไปไชยา ลอบพบ สามสุ ดิดคอ เป็นต้น

8. นวนิยายการเมือง นวนิยายประเภทนี้ในต่างประเทศมีมาก แต่ในประเทศไทยมีน้อยและเป็นของใหม่ที่เพิ่งเริ่มมีขึ้นเมื่อรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้เอง นวนิยาย

¹ สุพรรณิ วราทร สัมภาษณ์ ชัย เรื่องศิลป์ อ้างถึงใน วิทยานิมิตร์ หน้า 147.

แบบนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นนวนิยายแสดงข้อคิดแนวหนึ่ง มีวิธีเสนอเรื่อง 4 แบบคือ¹

กล่าวถึงสถาบันการเมืองสถาบันใดสถาบันหนึ่ง นวนิยายแบบนี้ยังไม่มีในประเทศไทย ตัวอย่างเรื่องของต่างประเทศได้แก่ เรื่อง Advise and Consent ของ Allen Drury ซึ่งได้รับรางวัล Pulitzer แขนงนวนิยายในปี ค.ศ. 1960 เป็นเรื่องเกี่ยวกับวุฒิสภาอเมริกันและเล่ห์เหลี่ยมการต่อสู้ของวุฒิสมาชิกต่าง ๆ อีกเรื่องหนึ่งคือ The Man โดย Erving Wallace เกี่ยวกับสถาบันประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา

การเสนอเรื่องการต่อสู้ทางการเมืองของตัวละครเอก นวนิยายแบบนี้ของไทยมีหลายเรื่อง เช่น ขบวนการเสรีจีน ปักกิ่งนครแห่งความหลัง คนดีที่โลกไม่ต้องการ ของ สด กุระมะโรหิต จันทร์หอม ของวชิษฐ เดชกุญชร และเมืองนิมิตร ของ ม.ร.ว.นิมิตมงคล นวรัตน์

การเสนอเรื่องในรูปการถกเถียงกับปรัชญาการเมือง และลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของตัวละครในเรื่อง นวนิยายประเภทนี้ของไทยมีมากเช่น แลไปข้างหน้า จนกว่าเราจะพบกันอีก ของ "ศรีบูรพา" แผ่นดินนี้ของใคร ของ ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ ความรักของวัลยา ปีกาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ไม้แดง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และพลับพลาภักดิ์ ของ รัตนะ ยาวะประภาส เป็นต้น

การเสนอเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อความคิดทางการเมืองของไทยเท่าที่มีมายังไม่เป็นรูปนิยาย หรือวรรณกรรมที่ชัดเจน โดยมากมักเป็นเรื่องตลกทำขึ้น ยั่วล้อคณะผู้บริหารประเทศของต่างประเทศที่มีชื่อเสียง เช่นเรื่อง Animal Farm ของ George Orwell

นวนิยายในรูปเสนอเรื่องแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมามีแนวความคิดใหญ่ 2 แนวคือ การชี้ให้เห็นการเอาเปรียบของผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือนายทุนและต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการปลดแอกตัวเองในรูปต่าง ๆ กัน หรือในทางตรงกันข้ามเป็นการชี้ชวนให้เห็นความนอกรีตนอกรอยของการปกครองแบบใหม่ว่ามีอันตราย และประชาชนควรระวังภัยภัยในลัทธิเดิม

นวนิยายในแนวนี้มีเพียงส่วนน้อยที่รับเรื่องจากตะวันตกมาดัดแปลง เช่น ไม้แดง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ดัดแปลงจากเรื่อง Don Camillo ของ Giovanni Guareschi ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดทางการเมืองจากประเทศสังคมนิยม ประกอบกับเหตุการณ์สภาพบ้านเมืองและสังคมขณะนั้นเป็นเหตุให้มีการเขียนนวนิยายประเภทนี้ขึ้น นวนิยายประเภทนี้ถือกำเนิดขึ้นมาในระหว่าง พ.ศ. 2475-2500 งานเขียนที่เด่นที่สุดคือผลงานของ "ศรีบูรพา" ซึ่งได้กลับมาตีพิมพ์เผยแพร่อีกในปัจจุบัน

๑. นวนิยายอิงพุทธศาสนา คือนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา หรืออาศัยหลักภาพในพุทธศาสนาเป็นโครงเรื่อง นวนิยายประเภทนี้ได้รับอิทธิพลจากเรื่อง กามนิด ซึ่งเป็นเรื่องอิงพุทธศาสนาหลักธรรมหายาน อาศัยพุทธประวัติและหลักภาพ ตลอดจนเรื่องราวในพระสูตรต่าง ๆ เป็นโครงเรื่องและสอดแทรกด้วยเรื่องในลัทธิศาสนาพราหมณ์และวรรณคดีอินเดีย เสฐียรโกเศศ-

¹ ประทุมพร วัชรเสถียร, "วรรณกรรมการเมือง" ภาษาและหนังสือ 4 (ตุลาคม, 2515), 111-3.

นาคะประทีป แปลจากภาษาอังกฤษของ John E. Logie แม้ว่าจะแปลจากภาษาต่างประเทศ แต่มีสำนวนโวหารไพเราะสละสลวยจนไม่ทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องแปลเลย เรื่องในแนวนี้ มีผู้เขียนกันบ้าง นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง เช่น สุชีโวภิกขุ หรือสุชีพ ปุญญานุภาพ เขียนเรื่อง **นันทะ-ประชาบดี** **ลุ่มแม่น้ำนันทมา** **อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก** **วสิน** **อินทสระ** เขียน **จอมจักรพรรดิอโศก** **ภาพจำลองชีวิต** **สายธารที่เปลี่ยนทาง** นักเขียนปัจจุบันอีกผู้หนึ่งเขียนเรื่องในทำนองประยุกต์ คือ **ดวงดาว** **มหานคร** เขียนเรื่อง **มีน้ำใจไว้กับหัวใจ** เป็นเรื่องสามิเป็นคนธรรมดาธรรมดา แต่ภรรยา เป็นหญิงที่ลุ่มหลงอยู่ในกามารมณ์ ผู้แต่งได้สอดแทรกธรรมะเข้าไปในเรื่องอย่างกลมกลืน เรื่องนี้มีลักษณะต่างจากเรื่องอิงพระพุทธรศาสนาเล่มอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เพราะโครงเรื่องเป็น เรื่องรักที่ล่อแหลมกับเรื่องกามารมณ์ เพศรส และผู้แต่งใช้ถ้อยคำสำนวนที่โลดโผน ก้าวร้าว แต่เป็นเรื่องพุทธศาสนาที่น่าสนใจในแนวใหม่

10. **นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์** นวนิยายประเภทนี้ใช้ความรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์ประกอบการวางเค้าโครงเรื่อง และกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง ซึ่งผู้เขียนต้องใช้จินตนาการประกอบด้วย นวนิยายประเภทนี้มีนักประพันธ์ไทยแต่งกันน้อย คงจะเป็นเพราะในประเทศไทยวิทยาศาสตร์ ยังไม่เจริญ การเขียนต้องอาศัยการค้นคว้ามาก แม้แต่เรื่องแปลจากภาษาต่างประเทศก็ยังมีอยู่น้อยเท่าที่พอจะมีเผยแพร่ คือหนังสือที่ชมรมวิชาการ ส.จ.ม. ได้สนับสนุนให้มีการแปลนวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์นี้หลายเรื่อง ทั้งในด้านดาราศาสตร์ อวกาศ ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ กลศาสตร์ เป็นต้น นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ที่นิยมแปลกันคือเรื่องของ เฮช จี เวลส์ เช่นเรื่อง *The Time Machine*

นวนิยายประเภทนี้ของไทย เริ่มมีเป็นครั้งแรกในรูปของเรื่องสั้น **ครูเทพ** (เจ้าพระยา-ธรรมศักดิ์มนตรี) ได้แต่งเรื่อง **การทดลองของศาสตราจารย์** เมื่อ พ.ศ. 2467 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดค้นธาตุพิเศษใสในตาทำให้มีพลังวิเศษมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ทุกอย่าง แต่ถ้ามองด้วยความโกรธ จะทำให้สิ่งเหล่านั้นไหม้เป็นจุล เรื่องอ่านเล่นที่แต่งเป็นเรื่องยาวขนาดนวนิยาย เริ่มมีเมื่อ พ.ศ. 2470 มีอยู่เพียงไม่กี่เรื่อง เช่น **ธิดาภยพรม** โดย ร้อยเอกขุนพิทยานุศาสตร์ (2470) **กัโศก** โดย ร.ท.ทองสุก นุตยสถิตย์ (2473) **ธิดาแห่งรัชนีกร** โดย พิทยลักษณ์ และ ไชยวัฒน์ (2474) เป็นเรื่องการเดินทางไปโลกพระจันทร์ ในยุคต่อมามี **ศัตรูที่มองไม่เห็นตัว** ของ จันตรี ศิริบุญรอด เป็นเรื่องการรุกรานของมนุษย์ต่างดาว

3. **เทคนิคหรือกลวิธีในการแต่ง** นวนิยายเป็นรูปแบบการประพันธ์อย่างใหม่ จึงมีกลวิธีในการเสนอเรื่องหลายประการ ดังเช่น

1. **เทคนิคเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง (Point of View)** คือวิธีการที่ผู้แต่งใช้เป็นหนทางถ่ายทอดเรื่องราวมาสู่ผู้อ่าน ปกติมีใช้อยู่ 3 วิธี คือ

1. ผู้แต่งใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 (1st. Person narrator) ตัวละครเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ใช้คำว่า **ผม** **ดิฉัน** **ข้าพเจ้า** ฯลฯ เป็นทำนองว่าเรื่องในนวนิยายนั้นเป็นประสบการณ์ชีวิตของคน เทคนิคแบบนี้เริ่มขึ้นจากเรื่องสั้นหรือนวนิยายแปลในยุคแรก ๆ ในระยะต่อมาเมื่อมี

ผู้ริเริ่มแต่งเรื่องสั้นหรือนวนิยายขึ้น ก็รับเอาเทคนิคนี้มาใช้ด้วย เช่น เรื่องสั้นเรื่อง ย้งงอฉันถึง ได้เป็นสาวทันทัก เป็นการเล่าเรื่องจากตัวละครที่ใช้สรรพนามว่า "อฉัน" ในนวนิยายไทยเรื่องแรกคือ ความไม่พยายบาท ของ ครูเหลี่ยม ก็ได้เทคนิคการเล่าเรื่องด้วยสรรพนามบุรุษที่ 1 จากนวนิยาย แปลเรื่อง ความพยายบาท ของ แมรี คอเรลลี นวนิยายปัจจุบันที่ใช้กลวิธีแบบนี้มีอยู่มาก เช่น สมมุติว่าเขารักฉัน โดย กฤษณา อโศกสิน สวนสัตว์ โดย สุวรรณี สุคนธา บางทีพรุ่งนี้จะเปลี่ยนใจ (เรื่องสั้น) ของผู้แต่งคนเดียวกัน "ไบตัน" นำวิธีการใหม่มาใช้โดยให้ตัวละครผลัดกันเล่าเรื่อง ของตัวเอง ในเรื่อง ลูกแม่ และเรื่อง สะพานข้ามดาว ของ กฤษณา อโศกสิน แต่ก่อนโน้นเป็นการเล่าโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 การแต่งในรูปของจดหมายได้ตอบ เช่น จดหมายจากเมืองไทย ของ "ไบตัน" นึกกับพิม ของ ว.ณ. ประมวลมารค ก็จัดอยู่ในประเภทนี้เหมือนกัน

2. ผู้แต่งให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่อง เรียกว่าเป็นการเล่าจาก ทัศนะของบุรุษที่ 3 (Third Person Narrator) เช่น ในเรื่อง เซอร์ลอคโฮล์มส์ ผู้แต่งกำหนดให้ เพื่อนของเซอร์ลอคโฮล์มส์คือ หมอวัตสัน เป็นผู้เล่าเรื่อง ในนิทานทองอิน พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้เค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องนักสืบเซอร์ลอคโฮล์มส์ พระองค์ทรงใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบเดียวกัน คือ ให้นายวัต ซึ่งเป็นทนายสหายนิตของนายทองอิน เป็นผู้เล่าเหตุการณ์และพฤติกรรมของนายทองอิน นวนิยายไทยในยุคหลัง เช่น ปักกิ่งนครแห่ง ความหลัง ของ สด กุรมะโรหิต ผู้แต่งให้ระพีพันธ์ พรเลิศ เล่าถึงชีวิตของชาวยุโรปชาวลิเบีย ในประเทศจีน โดยเฉพาะชีวิตของผู้หญิงที่ชื่อ วารยา ราเนฟสกายา และในเรื่องสั้นของ อ.อุศลากร ชื่อ ศัญชาติญาณมิด "นายแพทย์ขิมเวช ภารดา" เล่าให้ "ญาณ สารนาท" ฟังถึงเหตุการณ์ที่เกิดแก่ "ดำเกิง" และ "มานี"

3. ผู้แต่งไม่แสดงว่าใครเป็นผู้เล่า ผู้แต่งเป็นเสมือนผู้รู้ทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร และนำมาบรรยายได้อย่างถี่ถ้วน และอาจเล่าได้ทุกขณะจิตของตัวละครตัวนั้น แบบนี้เรียกว่า เล่าโดยผู้แต่งสมมุติว่ารู้แจ้งทุกประการ (Omniscient Author) นวนิยายที่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้มี อยู่อย่างมากมาย เช่น ผู้ดี ของดอกไม้สด เรือนมนุษย์ ของ กฤษณา อโศกสิน เขาช็อกกันต์ ของ สุวรรณี สุคนธา

นวนิยายบางเรื่องอาจใช้เทคนิคทั้ง 3 วิธีเป็นตอน ๆ ไป เช่น กามนิต ของ เสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป ซึ่งแปลจากภาษาต่างประเทศ บางตอนกามนิตเล่าเรื่องของตนเอง บางตอน องคุลิมาลเล่าถึงกามนิตและในบางตอนผู้แต่งเป็นคนเล่าเรื่อง

มีวิธีแบบใหม่อีกแบบหนึ่งในเรื่องการใช้บุรุษที่หนึ่งเป็นผู้เล่า คือวิธีการที่เรียกว่ากระแส สำนึก (Stream of Consciousness) คือบุคคลที่หนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเองแต่ไม่ได้กล่าว หรือ เขียนถ้อยคำออกมา การเล่าจะปรากฏในรูปภาพและความคิดผู้เล่ามิได้กล่าวออกมาดัง ๆ อาจใช้ การย้อนถึงอดีต หรือการคาดหวังสิ่งที่จะเกิดในอนาคตด้วย

2. เทคนิคเกี่ยวกับการดำเนินเรื่องและฉาก ผู้แต่งอาจใช้วิธีการได้หลายแบบ เช่น

2.1 เล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน เช่น สี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
2.2 เล่าเรื่องย้อนต้น (Flash Back) เช่น เขาชื่อกานต์ ของ สุวรรณี สุคนธา แลไป
ข้างหน้า ของ ศรีบูรพา

2.3 การสร้างความสนใจใคร่รู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป (Suspension)

2.4 การสร้างความขัดแย้ง (Dramatic Conflict)

2.5 การใช้เหตุประจวบ (Co-incident)

2.6 การใช้สัญลักษณ์และบุคลิกพื้นฐาน อาจใช้ทั้งเรื่องหรือแทรกอยู่เป็นบาง
ตอน เพื่อเพิ่มบรรยากาศของเรื่อง อย่างการนัดจากกันด้วยพระอาทิตย์กำลังตกในเรื่อง ตะวันตกดิน
เป็นการแสดงให้เห็นความสิ้นสุดของสิ่งที่เคยยิ่งใหญ่สูงส่งมาก่อน และการแสดงให้เห็นสิ่งที่เป็น
สงสารวิฎที่หม่นเวียนเปลี่ยนไป มีขึ้นก็มีตกมีเจริญก็มีเสื่อม หรือในแดง ระวี ของ 'รงค์ วงศ์สวรรค์
แดง ระวี เป็นชื่อผู้หญิง 'รงค์ วงศ์สวรรค์ ต้องการใช้สัญลักษณ์แทนอะไรอย่างหนึ่ง ซึ่ง
'รงค์ ยังสื่อความหมายได้ไม่แน่นอนนัก บ่อยครั้งที่แสดงโจ่งแจ้งด้วยคำถามว่า "แดง ระวี
คือใคร อะไรคือผู้หญิงและชีวิตคืออะไร" แแดง ระวี เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตหรือผู้หญิงหรือทั้ง
สองอย่าง 'รงค์ วงศ์สวรรค์ยังให้คำตอบไม่ชัดเจนนัก

2.7 การจบอย่างประหัดประใจ เรื่องที่จบอย่างประหัดประใจคือ เมื่ออ่านจบแล้วแต่ความ
คิดของผู้อ่านยังไม่จบตามยังพอใจที่จะวิพากษ์วิจารณ์อภิปรายต่อไปอยู่เสมอ ไม่ว่าเรื่องจะจบ
ด้วยความเศร้า ความสุข หรือไม่ใช่ทั้งสองอย่าง เช่น นำเขาทราย จบลงด้วยพุดกรองเดินทาง
ไปต่างประเทศ โดยทิ้งปัญหาให้ผู้่านคิดเอาเองว่า กิม จะตัดสินใจอย่างไร เรื่อง บ่วงกรรม ของ
ดวงใจ จบด้วยการให้เรวัตีสัมครไปทำงานเมืองนอกเพื่อหนีจากปัญหาห่ารักสามเส้า

ในเรื่องสั้นมักใช้วิธีการจบแบบไม่คาดฝัน (Surprised Ending) ในสมัยหนึ่งนิยมการจบ
แบบเรื่องสั้นของ โอ'เฮนรี่ และกีย์ เดอ โมปัสซังต์ การจบมักจะหักมุมผิดความคาดหมายของ
ผู้อ่านแต่ปัจจุบันเทคนิคนี้ไม่เป็นที่นิยมแล้ว มักจะนิยมจบแบบทิ้งท้ายหรือทิ้งปัญหาให้ผู้่าน
ขบคิดมากกว่า

3. เทคนิคเกี่ยวกับการสร้างตัวละครในเรื่อง เช่น

3.1 ให้ตัวละครเป็นตัวนำเรื่อง ตัวละครเด่นกว่าโครงเรื่อง เนื้อเรื่องดำเนินไป
เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะนิสัยใจคอและพฤติกรรมของตัวละครเด่นชัดขึ้นเช่น เรื่องของเกด
สายบ่หยุดเสน่ห์ท่าย ทะเลอาอิม ของสุวรรณี สุคนธา

3.2 เน้นเรื่องมากกว่าตัวละคร ตัวละครมีบทบาทไปตามโครงเรื่องที่วางไว้แล้ว
ผู้อ่านต้องติดตามเรื่องมากกว่าวิเคราะห์ตัวละคร

3.3 การใช้เทคนิคกระแสสำนึก (Stream of Consciousness) ทำให้เนื้อเรื่องกลมกลืน
ประสานกับความคิดของตัวละคร เป็นการแสดงทั้งเรื่องและลักษณะตัวละครไปในโอกาสเดียวกัน

3.4 เทคนิคในการสร้างตัวละครให้สมจริง โดยใช้แนวจิตวิทยาและความเป็นจริง

ในชีวิตตลอดจนสร้างตัวละครให้มีลักษณะนิสัยหลายอย่าง และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์

3.5 เทคนิคการสร้างตัวละครแบบเหนือจริง หรือมีลักษณะเป็นมายาแปลกเกินกว่าปกติ มนุษย์ส่วนใหญ่ อย่างเช่น ทมยันตี สร้างพระยมในเรื่อง "เวา" และเรื่อง "ทิพย์"

3.6 เทคนิคในการบรรยายตัวละครแบบเสกพท์ (Sketch) คือบรรยายตัวละครโดยละเอียดทุกแง่ทุกมุม

3.7 เทคนิคในการแนะนำตัวละครอย่างแนะ (Suggestion) โดยการให้ตัวละครอื่นแนะนำให้รู้จักตัวละครอื่น หรืออาศัยการกระทำ ความคิดของตัวละครนั่นเอง แนะนำให้เกิดทัศนคติต่อคนอ่าน

4. ปรัชญาความคิด

ถ้ากล่าวถึงปรัชญาความคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยในอดีต อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมไทยในอดีตมีแนวคิดทางด้านพุทธปรัชญาเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้นว่าเน้นเรื่องกรรม เน้นเรื่องการทำดี ฯลฯ นอกจากนี้ในวรรณกรรมบันเทิงคดีมักแสดงแนวคิดที่เป็นอุดมคตินิยม คือเน้นความงามและความประพฤติเป็นเลิศ ตัวละครจึงมักจะเป็นบุคคลในอุดมคติ คือเป็นคนดี เก่งกล้า สามารถ มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ได้รับความสำเร็จสมบูรณ์ในชีวิตเสมอ เรียกว่าทำดีแล้วได้รับผลดีตอบสนอง แต่ถ้าเป็นคนร้ายก็จะแสนร้าย และได้รับผลกรรมตอบสนองในทันปลายเช่นเดียวกัน หลังจากที่เรารับอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกมาแล้ว นอกจากการนำรูปแบบการแต่ง เนื้อเรื่อง แนวการเขียน และกลวิธีการแต่งมาใช้แล้ว เรายังนำเอาแนวความคิดหรือปรัชญาความคิดจากวรรณกรรมตะวันตกมาใช้กับวรรณกรรมไทยด้วย ปรัชญาความคิดเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมวรรณกรรมเรื่องหนึ่งจะสะท้อนปรัชญาความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเสมอ ปรัชญาความคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมมีหลายอย่าง เช่น

1. โรแมนติก (Romanticism) เป็นแนวความคิด ที่ขึ้นในประเทศอังกฤษประมาณปี ค.ศ. ที่ 18 เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นมาเพื่อปฏิวัติ แนวความคิดเดิม โรแมนติกมุ่งไปที่อารมณ์มากกว่าเหตุผล และจะมุ่งให้เห็นความสำคัญของการเป็นเอกเทศหรือเอกบุคคล (Individuality) ศาสตราจารย์กุหลาบ มัลลิกะมาส¹ ได้อธิบายรายละเอียดว่า วรรณกรรมประเภทโรแมนติกจะพุ่งแสงไปในเรื่องต่อไปนี้

ก. การสำรวจพิจารณาอารมณ์ของบุคคลแต่ละคนเพราะฉะนั้นเรื่องประเภทนี้จะแสดงอารมณ์ของผู้แต่ง เช่น บทร้อยกรองประเภทรำพันความในใจ (Lyric) หรือบทร้อยแก้วประเภทอัตถ์ตชีวประวัติ

ข. ผู้แต่งมักรู้สึกว่าเป็นผู้ถูกทิ้งหรือถูกกีดกันอยู่นอกหมู่ เข้ากับใครไม่ได้หรือสนใจกับคนที่แปลกกว่าคนอื่นด้วยลักษณะพิเศษบางประการ หรือเป็นคนมีความทะยานอยากอย่างรุนแรง หรือถูกครอบงำด้วยความดิ้นรนในใจของตน หรือมีจะนั้นก็เป็นคนประเภทกันแต่

¹ ศาสตราจารย์กุหลาบ มัลลิกะมาส, วรรณคดีวิจารณ์ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 88.

จะเคื่องใครจะปฏิวัติต่อต้าน บางครั้งก็มีเหตุผลสมควร แต่บางทีก็มีแต่ความรู้สึกคุกรุ่นอย่างไม่มีสาเหตุแจ้งชัด

ค. ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสาแบบเด็ก ๆ และความเชื่อของผู้ที่มีชีวิตใกล้เคียงธรรมชาติ เป็นสารัตถะที่นักเขียนกลุ่มนี้นิยมมาก เช่น เตลมา ตัวเอกของแมรี คอลเวลล์ เป็นผู้บริสุทธิ์ตรงข้ามกับฝ่ายนครหลวงผู้ไซกไซนจัดเจนในความหน้าไหว้หลังหลอกหรือเล่ห์กระเท่ต่าง ๆ ในเรื่อง "เงา" ทมยันตี ให้นางเอกเป็นหญิงสาว ผู้มีความคิดบริสุทธิ์ อ่อนโยน เลี้ยงไก่อยู่ในชนบท

ง. เรื่องอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ (Supernatural) เช่น เรื่องภูติผีปีศาจ เรื่องแปลกพิสดาร เช่น การกลับชาติมาเกิด วิญญาณอาฆาตเป็นหลายร้อยปี การอาบไฟเพื่อดำรงความสาว ความเป็นอมตะ หรือเรื่องที่ใช้ฉากต่างประเทศที่เพื่อผืนจากจินตนาการ อย่างในผืน ของ "โรสราเรน"

แนวคิดแบบโรแมนติกจึงเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญแก่อารมณ์มากกว่าเหตุผล อารมณ์นั้นจะแสดงออกอย่างรุนแรง ถ้ารักก็รักแรง ถ้าเกลียดก็เกลียดแรง ไม่มีข้อคำนึงว่าถูกหรือผิด เพราะถือว่าสิ่งใดที่คนคนหนึ่งรู้สึก อาจจะไม่ใช่สิ่งที่คนอื่นรู้สึกก็ได้ ฉะนั้นจึงมีเสรีภาพในการแสดงออกถึงความรู้สึกอารมณ์ที่แท้จริงของตน วรรณกรรมที่มีแนวคิดแบบโรแมนติกไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องรัก อาจจะเป็นเรื่องผี เรื่องโลดโผนผจญภัย เรื่องบู๊ล้างผลาญ ฯลฯ ก็ได้ แนวคิดจะกำหนดโครงเรื่องของวรรณกรรมด้วย

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้อธิบายลักษณะของโรแมนติก อย่างชัดเจนดังนี้

นวนิยายชนิดพาฝัน (Romantic) คือนวนิยายที่ผู้ประพันธ์พอใจระบายภาพงดงามมากกว่าภาพที่สกรปรกของชีวิต เนื้อเรื่องมักจะดำเนินไปในทางที่ตัวเอกได้รับความทุกข์ในตอนต้น ในนั้นปลายมักจะได้รับความสุขสมปรารถนา ผู้ประพันธ์นวนิยายชนิดนี้พอใจที่จะให้ผู้อ่านเห็นส่วนที่งดงามบางประการเกินกว่าที่เป็นจริง และมักมีตัวละครที่มีความดีเด่นหรือซัดให้ผู้อ่านชื่นชม และมักมีตัวละครที่เห็นชัดว่าเป็นตัวร้ายของเรื่อง ตัวร้ายนี้บางครั้งก็กลับใจกลายเป็นคนดี บางคราวก็ได้รับโทษสมควรแก่ความชั่วร้ายของตน¹

แนวคิดแบบนี้มีอิทธิพลต่อนวนิยายไทยตั้งแต่ยุคแรก ๆ แม้จนปัจจุบันนี้เรื่องสั้น ร้อยกรองส่วนใหญ่ของเราก็อยู่ในแนวนี้

2. แนวคิดสังคมนิยม (Realism) แนวคิดนี้เกิดขึ้นในยุโรปประมาณศตวรรษที่ 19 วรรณกรรมในแนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายจะแสดงเรื่องชีวิตของคนในระดับต่าง ๆ ที่พบเห็นได้ในสังคม ผู้เขียนจะสะท้อนสภาพความเป็นจริงแห่งชีวิตของบุคคลนั้น โดยไม่ว่าสภาพของเขาให้ผิดไปจากที่เป็นจริง เช่นยกย่องให้วิเศษเลิศลอย หรือกดให้ต่ำต้อย แนวคิดนี้ต่อมานอกจากจะสะท้อนแต่ภาพของ "พฤติกรรม" แล้ว ยังแสดงลึกเข้าไปถึง "ความนึกคิดจิตใจ" โดยพยายามสะท้อนให้เห็นความซับซ้อนในจิตใจตัวละครอย่างชัดเจนอีกด้วย งานเขียนในลักษณะเช่นนี้มีผู้ใช้คำเรียกให้

¹ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, แนวทางการอ่านนวนิยาย (อนุสาร) (นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2511) หน้า 2-4.

เฉพาะลงไปว่า สัจนิยมในแนวจิตวิทยา (Psychological Realism)¹

แนวคิดแบบนี้คือการเปลี่ยนจากความไพเราะ ความรื่นรมย์ของชีวิตมาสู่ปัญหาที่แท้จริง คือ สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นตามรูปการณ์ที่เป็นธรรมดาในสังคม ไม่ใช่แบบอย่าง (Type) ไม่ใช่ชีวิตที่ผิดไปจากปกติชนและไม่มีเหตุการณ์ บังเอิญอย่างไม่มีทางเป็นไปได้ พุดง่าย ๆ แนวคิดแบบ Realism มีความมุ่งหมายจะถ่ายทอดชีวิตให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เป็นแนวที่เรียกกันว่า "สะท้อนภาพชีวิต" หรือ "สะท้อนสังคม"

วรรณกรรมในแนวคิดนี้จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสังคมในฐานะที่เป็นผลผลิตจากสังคม นักเขียนได้ทำหน้าที่เป็นหน่วยหนึ่งแห่งสังคมอย่างสมบูรณ์ โดยการสะท้อนภาพ ซึ่งปัญหาและอาจเสนอแนะทางออกเพียงสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น แนวเขียนนี้จึงเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไป ในการสะท้อนภาพความจริงแห่งชีวิตและสังคมนี้ สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วย เพราะการเมืองคือส่วนหนึ่ง และเป็นส่วนสำคัญของระบบสังคม ฉะนั้น วรรณกรรมที่มีแนวคิดสัจนิยมอาจเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิต ครอบครัว สะท้อนสังคมหรือเป็นวรรณกรรมการเมืองโดยตรงก็ได้ แล้วแต่นักเขียนจะทำงานของตนในระดับไหน หากเป็นงานที่เน้นไปทางด้านการเมืองและการสร้างสรรค์สังคม จะมีคำเรียกกันเฉพาะลงไปว่า แนวคิดแบบสัจสังคมนิยม (Social-Realism)

วรรณกรรมไทยรับแนวคิดแบบนี้เข้ามาพร้อมกับความเคลื่อนไหวในการเปลี่ยนแปลงสังคมในเมืองไทย นวนิยายเรื่องสั้นที่แต่งกันตั้งแต่ พ.ศ. 2472 แสดงถึงค่านิยมในสังคมที่ล้ำสมัย ความยุติธรรมต่าง ๆ นานาในสังคม อย่างเช่น ละครแห่งชีวิต ของ ม.จ.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ สงครามชีวิต ของ "ศรีบูรพา" ไปจนนวนิยายการเมืองอย่างเมืองนิมิตร ของ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์ เป็นต้น แนวคิดสัจนิยมนี้เป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันทั่วไปในงานวรรณกรรมปัจจุบันของไทย ทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น บทร้อยกรอง

3. แนวคิดธรรมชาตินิยม (Naturalism) เป็นแนวคิดที่เริ่มเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ในยุโรป นักเขียนที่เรียกว่าเป็นผู้นำของแนวคิดแบบนี้คือ เอมีล โซล่า (Emil Zola) และกีสตาฟ โฟร์แบร์ (Gustave Flaubert) ผู้เขียนเรื่องมาดามโบวาตี (Madame Bovary) ความคิดนี้แพร่หลายจากฝรั่งเศสเข้าไปในเยอรมัน และประเทศอื่น ๆ ในอังกฤษมีจอห์น กัลสเวิร์สซี (John Galsworthy) เป็นนักเขียนที่อยู่ในกลุ่มนี้ ส่วนในรัสเซียมี แมกซิม กอร์กี้ (Maxim Gorky) แนวคิดนี้แพร่หลายต่อไปในอเมริกา เช่นจะพบได้ในงานเขียนของ เฮมมิงเวย์ (Hemingway) นักเขียนตะวันออกก็แสดงแนวคิดนี้เช่นเดียวกัน ได้แก่งานเขียนของระพีพันธุ์นาถ ฐากูร

แนวคิดนี้มีความหมายเป็น 2 อย่างคือ อย่างหนึ่งหมายถึงบทกวีนิพนธ์ที่เขียนพรรณนาความงามของธรรมชาติ แสดงความรักและความชื่นชมในธรรมชาติเป็นชีวิตจิตใจ เช่นงานของ Wordsworth ด้รับยกย่องว่ามีแนวคิดเช่นนี้ อีกอย่างหนึ่งหมายถึงแนวคิดที่สะท้อนออกในวรรณกรรม เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดสัจนิยม โดยมีหลักการว่าปรากฏการณ์ทั้งหมดล้วนแต่มีอยู่

¹ ภูธลาภ มัลลิกะมาส, เรื่องเดียวกัน, หน้า 90

ในธรรมชาติทั้งสิ้น ไม่มีความจริงที่อยู่เหนือธรรมชาติ แนวคิดแบบธรรมชาตินิยมได้เน้นภาพ
ด้านหนึ่งของชีวิต คือภาพแห่งความเศร้า ความทุกข์ โดยชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เป็นผู้รับเคราะห์จาก
สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นพลังหรือสถานการณ์ที่กำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ให้เป็นไปเช่นนั้น สิ่งกำหนด
เหล่านี้ไม่ใช่อำนาจของเทวดาหรือพรหมลิขิตตามความเชื่อที่มีมาแต่ก่อน แต่เป็นสังคมที่ล้อมรอบตัว
อยู่ เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจ ภาวะสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ หรือแม้ในด้านพันธุกรรม ซึ่งเป็น
ตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งด้วย สถานการณ์เหล่านี้จะบังคับให้มนุษย์แสดงธรรมชาติ
แห่งตน (Human Nature) ออกมา และพฤติกรรม คือการเปิดเผยให้เห็นตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์
นวนิยายและเรื่องสั้นของไทยที่แสดงแนวคิดเช่นนี้ ได้แก่ เรื่องสั้นเรื่อง สัญชาติญาณมืด ของ
อ.อุตากร เรื่องสั้นในชุด ฟ้าบ่กั้น ของ ลาวคำหอม นวนิยายเรื่อง เทียบอารมณ์ ของ ศิระ ส.

4. แนวคิดสัญลักษณ์นิยม (Symbolism) สัญลักษณ์นิยมเป็นแนวคิดสังคมนิยม
แบบหนึ่ง แต่ผู้เขียนจะไม่กล่าวตรง ๆ กลับใช้สัญลักษณ์แทนบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการจะกล่าวถึง
อาจจะใช้แทนบางส่วนหรือใช้เรื่องทั้งเรื่องเป็นสิ่งที่แทนก็ได้ การใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อความหมายที่
กว้างและลึกกว่าการกล่าวตรง ๆ การตีความสัญลักษณ์เป็นสิ่งที้อาจจะกระทำได้ง่ายและยากไป
พร้อม ๆ กัน ขึ้นอยู่กับงานเขียนและประสบการณ์ของผู้อ่าน การใช้สัญลักษณ์อาจจะทำให้
ความหมายของเรื่องนั้นแตกต่างกันไปเป็นหลายระดับก็ได้

แม้ว่าการแต่งวรรณกรรมไทยในอดีตจะเคยใช้เรื่องสัญลักษณ์มาแล้วก็ตาม แต่งานเขียน
ประเภทสัญลักษณ์นิยมที่กระทำกันหลังจากรับอิทธิพลตะวันตกไม่ค่อยเป็นที่นิยมจากผู้อ่านใน
ระดับทั่วไปเท่าไร เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้อ่านและกลุ่มผู้เขียนบางกลุ่มเท่านั้น เพราะการอ่านให้เข้าใจ
“ความหมาย” จำเป็นต้องใช้ “ความคิด” เรื่องที่เขียนในแนวนี้ เช่น เรื่องสั้นเรื่องรถยนต์สีดำ
ของ ณรงค์ จันทร์เรื่อง เป็นสัญลักษณ์แทนความตาย และเรื่องรอยปาก ของนักเขียนคนเดียวกัน
เป็นสัญลักษณ์แทนบาปและความสดสาวที่ผ่านพ้นไปแล้ว เรื่องบนราวแห่งความคับแค้น ของ
พิบูลศักดิ์ ละครพผล ใช้ภาพสถานการณ์ของคนโดยสารรถเมล์ที่เขวามชีวิตไว้กับคนขับและกระเป๋ารถ
เป็นสัญลักษณ์แทนประชาชนที่จำยอมกับการบริหารของรัฐบาล เรื่องสวรรค์ ของ ลาว คำหอม
ใช้ภาพสวรรค์เป็นสัญลักษณ์แทนหลุมส้วม เป็นต้น

5. แนวคิดแบบเหนือจริง (Surrealism) คือศิลปะการแสดงออกที่มุ่งแสดงให้เห็น
ประสบการณ์ที่เหนือความจริง โดยดึงเอาจิตใต้สำนึกของมนุษย์มาแสดงเป็นภาพ ภาพดังกล่าว
จึงเป็นภาพของความรู้สึกนึกคิดที่เป็นอิสระจากกรอบของเหตุผลและความสมจริง เพราะว่า
ถ่ายทอดออกมาโดยปราศจากการควบคุมของกลไกทางจิตสำนึก กล่าวกันว่า แนวคิดแบบเหนือจริง
เกิดขึ้นจากความกดดันทางจิตใจที่มีต่อความเสื่อมทรามของจิตใจมนุษย์และสังคม และทำให้
บังเกิดความสับสนในสิ่งทั้งมวล แนวคิดแบบนี้แสดงออกในศิลปะทุกประเภท เช่น งานจิตรกรรม
ประติมากรรม และวรรณกรรม อุปกรณ์สำคัญในการแสดงความคิดนี้ คือ การใช้สัญลักษณ์
(Symbol) ซึ่งอาจจะเป็นธรรมชาติ สิ่งของ หรือพฤติกรรมทั่วไป เพื่อเป็นสิ่งแทนความรู้สึกนึกคิดที่

กว้างไกลเลยขอบเขตของความเป็นจริงที่เรามองเห็น สัมผัสได้ และยอมรับได้ แต่เมื่อวิเคราะห์ตีความแล้วเราจะพบความล้าลึกในจิตใจของศิลปินผู้แสดงออกซึ่งศิลปะเหล่านั้น หรือกล่าวได้ว่าถ้าเรามองผ่าน ความเป็นไปไม่ได้ จากเนื้อหาที่เสนอออกมา เราจะพบความเป็นไปได้ ที่ซ่อนอยู่อย่างล้าลึก งดงามในนั้น นอกจากสัญลักษณ์ที่ใช้การบรรยายโลกแห่งความฝัน จินตนาการ หรือกลวิธีแบบนิยายวิทยาศาสตร์ งานเขียนที่แสดงแนวคิดนี้ เช่น รถไฟเด็กเล่น ของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี คำกินอันโหดร้ายในวันว่างเปล่า ของ วิสา คัญทัพ มาตรการ ของ โกล่ม พิสมัย ถนนสายหมอกควัน ของ พิสิษฐ ศุภริยพงษ์ มนุษย์ข้อมือ ของ สุวัฒน์ ศรีเชื้อ หัว ของ สุขสันต์ เหมือนนิรุทธิ¹

๘. แนวคิดเอกซิสเทนเชียลลิสม์ (Existentialism) แนวคิดเอกซิสเทนเชียลลิสม์นี้มีความเชื่อว่า แก่นแท้ของมนุษย์คือเสรีภาพ หมายความว่ามนุษย์ไม่มีอะไรเลยมาแต่เกิด มีแต่ความมีอยู่ (Existence) ทำให้มนุษย์ต้องสร้างตัวตนขึ้นจากความมีอยู่นั้นโดยการตัดสินใจเลือกอยู่ตลอดเวลาที่ดำรงชีวิตอยู่ ในการเลือกนั้น มนุษย์มีเสรีภาพเฉพาะตัวที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งต่าง ๆ การไม่กระทำก็เป็นการเลือกทางหนึ่งเช่นเดียวกับการกระทำเหมือนกัน แต่มนุษย์มักจะกลบเกลื่อนความจริงข้อนี้โดยกล่าวหาว่าถูกสถานการณ์บังคับ ทั้งนี้เป็นเพราะมนุษย์มักจะเลี่ยงที่จะมีความรับผิดชอบ แต่การกระทำเช่นนั้นนานเข้าจะทำให้เกิดความรู้สึกเชิง เอียน เบื่อหน่ายต่อชีวิตเพราะเมื่อไม่ได้ใช้สมรรถภาพแห่งความเป็นมนุษย์เต็มที่ก็ย่อมจะขาดความภาคภูมิใจในความเป็นตัวเอง แนวคิดนี้จึงกระตุ้นให้มนุษย์หันมาแสวงหาตัวเอง โดยตระหนักว่ามนุษย์นั้นมีเสรีภาพในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนของชีวิต และการรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเลือกเป็นความภูมิใจและรับผิดชอบต่อชีวิตของตนอย่างสมบูรณ์ด้วย ฉะนั้น แนวคิดนี้ให้ความสำคัญแก่คำ ๓ คำ คือ เสรีภาพ การเลือกหรือการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อ ทั้ง ๓ คำนี้ต้องไปด้วยกัน

แนวคิดเช่นนี้เป็นที่แพร่หลายมากในสังคมตะวันตกเพราะความสับสนซับซ้อน และสับสนของสังคมสมัยใหม่ รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทำให้มนุษย์สูญเสียคุณค่าของตนเองลงไปมาก มนุษย์จึงรู้สึกเคืองคว้าง เปล่าเปลี่ยว และขาดความสัมพันธ์กับสังคม การแสวงหาคูณค่าของความเป็นมนุษย์ ทำให้มนุษย์แสดงปฏิกิริยาต่อต้านกฎเกณฑ์ของสังคมเก่าไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อที่ถูกกำหนดขึ้นและเป็นกรอบให้มนุษย์ทุกคนนามทุกยุคทุกสมัยปฏิบัติตาม ตัวละครในวรรณกรรมประเภทนี้จึงเป็น "ขบถ" ต่อหลักเกณฑ์เหล่านั้น เพราะเขาต้องการแสดงให้เห็นว่า เขาเลือกทำเพราะอยากทำ มิใช่เพราะต้องทำ แม้สิ่งที่เขาเลือกจะไม่เป็นที่ยอมรับ จะทำให้เขาต้องเดี่ยวโดด แปรหล้ากับผู้อื่น แต่เขาจะไม่แปรหล้าต่อตัวเองเพราะได้ภาคภูมิใจต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

งานเขียนที่แสดงแนวคิดนี้อาจจะเป็นแบบการแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ค่อย ๆ ตระหนักในความไร้สาระของชีวิตตน และพยายามแสวงหาความหมายอื่นให้ชีวิต เช่น เรื่อง ความคลื่นเหียน (La Nausée) ของ ซาตร์ หรือนักเขียนแสดงว่ามนุษย์มีชีวิตที่ไร้สาระไปวันหนึ่ง ๆ โดยฝากการ

¹ อ่านเรื่องสั้นเหล่านี้ได้จาก สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ), เหมือนอย่างไม่เคย, (พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2519).

ตัดสินใจและความรับผิดชอบให้เป็นของผู้อื่น เช่นเรื่อง คอยโกโด (Waiting For Godot) ของ ซามูเอล แบริกเกตต์ หรือเป็นแบบที่ว่าตัวละครมีความกลัวและไม่กล้าเผชิญหน้ากับความจริง แทนการตัดสินใจก้าวออกจากปัญหานั้น กลับปล่อยตนให้อยู่ในสถานการณ์เช่นรกรกนั้น เช่นในเรื่อง กระจกเงา (No Exit) ของ ซาตร์ หรืออาจจะเป็นแบบที่ว่าตัวละครเอกแสดงปฏิกิริยารุนแรงในการต่อต้านระบบและหลักเกณฑ์โดยการ "ฆ่า" อันหมายถึงว่าเขาได้ฆ่าตัวตนแก่ทิ้งไป และเขาขอรับการตัดสินใจของเขาอย่างกล้าหาญและไม่หวั่นไหว เช่นเรื่อง คนนอก (L' Etranger) ของ อัลแบร์ กามูส์ เป็นต้น

นักเขียนไทยได้รับเอาแนวความคิดนี้มาใช้ในวรรณกรรมด้วย เช่นในกลอนเปล่าชื่อ ปล่อยฉันจากซากเคนฮันโตโครกเสี้ยที่ ของ อรุณ ดิษฐาภิรักษ์ แสดงแนวคิดนี้อย่างชัดเจน

ทุกวันฉันถูกรบม

ขุดสมอง ขุดลิ้น จับมือ

ให้คิด ให้พูด ให้ทำ

ตามที่คนรุ่นเก่ากำหนดไว้

สงสัยนัก

ฉันเกิดมาเพื่อใคร

เพื่อเป็นทาส เป็นทรัพย์สิน เป็นเครื่องมือ

เพื่อเป็นพยานความดี ความถูกต้อง ของใครกัน

ของตัวเองหรือของคนรุ่นเก่า

สงสัยจริง

ฉันเป็นคนรุ่นใหม่ที่สับสนในความหมาย

หรือคนรุ่นที่ถูกกำหนดทางเลือกไว้แล้ว

นี่ฉันไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือกวิถีทางของชีวิต

ถือคุณค่า ความดี ความถูกต้องหรือ

ปลดปล่อยฉันเสียที

ให้ฉันพูด คิด และกระทำ

ตามความพอใจของฉันบ้าง

ฉันเป็นคน มีความคิด มีวิญญาณ

มีความต้องการเหมือนกับคนรุ่นเก่า

มีสิทธิ์เลือกถือคุณค่าในความดี

ความถูกต้อง ตามที่ฉันพอใจ

ซึ่งยากที่จะแสวงหาจากซากเคน-วัฒนธรรมและจริยธรรม

ที่คนรุ่นเก่ายึดถือและประพุดติอยู่

ในงานเขียนเรื่องสั้นบางเรื่องเช่น บทสนทนาทางโทรศัพท์ในคำคืนแห่งความร่ำเทวี่ ของ วิทยากร เชียงกุล แสดงให้เห็นว่า ความเจริญเติบโตของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ไร้ความหมาย ไร้ความสัมพันธ์อย่างจริงจังซึ่งกันและกัน ต่างสวม หน้ากากเข้าหากันราวกับคนแปลกหน้า วิทยากรจึงให้ตัวละคร 2 คนสนทนากันทางโทรศัพท์ เพราะการที่ไม่เห็นหน้าค่าตากัน อาจจะทำให้แสดงความจริงใจและความเป็นตัวของตัวเองมากกว่า การรู้จักเห็นหน้ากัน เพราะในยามเช่นนั้นมนุษย์จะเกิดความกลัวที่จะให้คนอื่นล่วงรู้ความเป็น ตัวเอง ในเรื่อง ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย ของผู้แต่งคนเดียวกัน ได้แสดงแนวคิดเอ็กซิสเตนเชียลลิสม์ ได้อย่างซับซ้อนมากขึ้น ตัวเอกเป็นตัวละครที่ “ขบถ” ต่อสังคมและ “ขบถ” ต่อตนเอง วิทยากร ได้ชี้ให้เห็นว่าตัวละครได้พบความเหลวไหลไร้สาระในชีวิต และเขาได้ตัดสินใจเลือกกระทำการ อย่างหนึ่งในชีวิตของเขา คือ การฆ่าตัวตาย เพราะเมื่อไตร่ตรองแล้วเขาไม่เห็นเหตุผลในการมีชีวิตอยู่ การฆ่าตัวตายจึงเป็นการเลือกและการตัดสินใจด้วยตัวของตัวเอง และตัดสินใจด้วยเสรีภาพของเขา แต่ในขณะที่เขากำลังจะฆ่าตัวตายโดยการโดดลงจากสะพานสูง เขากลับพบว่า การตายของเขา กลายเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยผู้อื่น นั่นคือบรรดาผู้ที่มุ่งดูการฆ่าตัวตายครั้งนี้ ความกระหาย ความ อยากรู้ในชะตากรรมของผู้อื่นกลายเป็นข้อบังคับโดยปริยายว่าเขาต้องกระโดดลงมา ฉะนั้นเขาจึง ใช้เสรีภาพในการเลือกอีกครั้งหนึ่งคือการตัดสินใจที่จะไม่ฆ่าตัวตาย แม้ว่า การตัดสินใจครั้งนี้จะ ทำความผิดหวังให้แก่ผู้อื่นสักเพียงใด แต่ได้ทำให้เขาภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีแห่งชีวิตของเขาเอง